



Eindrapport “De Kracht van Laren”

Laren vanuit samenlevingsperspectief

Inhoud

Inleiding	3
1. De kracht van Laren	4
Goede basis	4
Profiel door historie	5
Voorzieningen met kwaliteit	5
Gewaardeerd centrum	5
Aantrekkelijk voor bezoekers	5
Goede bereikbaarheid met de auto	6
Rijke natuur	6
Aanwezig kapitaal	6
Ondernemend	6
Nabijheid bestuur	6
2. Kansen en opgaven	7
A. Behoud leefomgeving	8
B. Omgaan met vergrijzing	8
C. Verbeteren zorgnetwerk	9
D. Toegankelijkheid voor jongeren en minder kapitaalkrachtigen	10
E. Vergroten sociale cohesie en activiteit in samenleving	12
F. Stimuleren ondernemerschap	13
G. Promoten van Laren om bezoekers te trekken	13
H. Aanpak verkeers- en parkeeroverlast	14
I. Vergroten veiligheid	14
J. Verduurzamen	15
3. Perspectief op functioneren gemeente	16
Beoordeling gemeentelijke dienstverlening	17
Samenwerking met het dorp Laren	17
Samenwerking met andere gemeenten	18
4. De top-10 van Laren	20
Dromen van inwoners van Laren	21
Top 10 ideeën van inwoners	22
Perspectief op samenwerking met de overheid	26
Bijlage 1: uitgebreide samenvatting resultaten burgerpeiling	27
Bijlage 2: verslag bijeenkomst wonen, welzijn en sport	48
Bijlage 3: verslag bijeenkomst economie, onderwijs en arbeidsmarkt	57
Bijlage 4: uitwerking ideeën L100	65

Inleiding

De interactie tussen gemeente en samenleving verandert. De gemeente heeft meer taken dan voorheen en wil deze oppakken met inwoners en organisaties van Laren. Hierbij wil de gemeente meer ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving. Om dit goed te organiseren is het belangrijk elkaars perspectieven te kennen en acties af te stemmen. Daarom experimenteert de gemeente met een aantal vormen van dialoog tussen gemeente en samenleving.

Onderdeel van het project zijn een inwonerenquête, een inwonertop met gelote inwoners en bijeenkomsten met maatschappelijk organisaties en ondernemers. Daarnaast hebben een aantal inwoners op eigen initiatief een e-mail met hun dromen voor Laren opgestuurd. De uitkomsten hiervan resulteren in dit rapport *“De kracht van Laren: Laren vanuit samenlevingsperspectief”*.

Voor nadere uitwerking van door de Larense samenleving aangedragen aandachtspunten is gebruik gemaakt van cijfers van waarstaategemeente.nl. Hierin zijn resultaten van een inwonerenquête uit 2014 verwerkt.

Dit rapport beschrijft de kracht van Laren (hoofdstuk 1), de belangrijkste kansen en opgaven vanuit het perspectief van inwoners, maatschappelijk partners en ondernemers (hoofdstuk 2). Hoofdstuk 3 geeft weer hoe de Larense samenleving denkt over samenwerking met de gemeente. Wat verwachten inwoners en organisaties van de gemeentelijke organisatie? Hoe zien ze hun eigen rol? Een aanzet voor nauwere samenwerking vormt de top-11 van Laren uit hoofdstuk 4. Dit zijn 11 ideeën voor en door Laren, die zijn ontwikkeld op de inwonertop van 17 september.

In de bijlagen staan de uitkomsten van de inwonerenquête en de verslagen van de themabijeenkomsten met maatschappelijk organisaties en ondernemers.

1. De kracht van Laren

Op de themabijeenkomsten en in de enquête is gevraagd naar wat inwoners en organisaties sterke punten vinden in Laren. In vergelijking met trajecten elders in het land, waar dezelfde vraag is gesteld, antwoordden inwoners van Laren relatief uitgebreid en enthousiast. Inwoners en organisaties zijn betrokken om de kracht van Laren te behouden en waar mogelijk te versterken. Dit hoofdstuk beschrijft de elementen die de samenleving noemt als "Kracht van Laren".

Goede basis

Laren heeft een sterke uitgangspositie. De waardering voor de leefomgeving is hoog. In een burgerpeiling uit 2014 beoordeelden inwoners van Laren hun buurt gemiddeld met een 8,3. 74% geeft in 2016 aan eens te zijn met dit cijfer. Landelijk waarderen Nederlanders hun buurt met een 7,9. Inwoners zijn trots op de sterke identiteit van Laren als dorp met allure. De historie als schildersdorp en het karakteristieke centrum worden geregeld genoemd. Inwoners vinden Laren een prachtig dorp met mooie huizen, veel groen en mooie laantjes, meenten en engen.

Veel inwoners wonen in Laren omdat ze er zijn geboren. Ze blijven er wonen vanwege de natuur, het centrum en de centrale ligging in de Randstad.

"Ik ben trots op de compactheid van het dorp, wat toch alles in zich heeft (woongenot, ruimte gezellige brink en natuur om je heen en snel op ontsluitingswegen)" (inwoner).

"In Laren heerst een sfeer van levensvreugde, uitgedrukt in zorg voor cultuur, natuur en elkaar: vele vrijwilligers op velerlei gebied, gezellige terrasjes en winkeltjes, het Brinkhuis en Singer" (inwoner).

"Wil het authentieke karakter van Laren enigszins behouden blijven, dan zal de discussie straks niet alleen moeten gaan over wat er allemaal veranderd moet worden maar vooral ook wat er onveranderd dient te blijven" (inwoner).



Inzet: waar zijn inwoners trots op in Laren?

Profiel door historie

Laren onderscheidt zich onder andere van andere plekken in Nederland door het historisch karakter dat ze heeft behouden. De identiteit van Laren wordt door inwoners beschreven als mondain, dorps en artistiek.

"Z'n geschiedenis van de laatste 200 jaar heeft, mede door z'n oorspronkelijke bevolking, veel positiefs en kunst(zinnigs) voortgebracht" (inwoner).

"Laren was een arm dorp met in de periferie mooie villa's voor de welgestelden. Laren is nu een rijk en chique dorp met stadse allures. Laren is in bepaald opzicht veel mooier geworden in vergelijking met vroeger door o.a. goed uitgevoerde restauraties met behoud van een stuk authenticiteit. Het beleid van de gemeente verdient hiervoor een compliment" (inwoner).

"Het karakter, de historische gebouwen, het Singer museum, de nostalgie van de Brink en de lokale ambachtelijke producten. Zelfs het typische 'Mauve blauw' op de diverse panden verraadt nog steeds de artistieke wortels van de Larenaars" (Ondernemersstijlgids Laren).

Voorzieningen met kwaliteit

Laren heeft een zeer ruim en kwalitatief hoog voorzieningenaanbod voor de grootte van het dorp. Dit is mogelijk door het aanwezige kapitaal in Laren en door een doorlopende stroom van bezoekers. Het sfeervolle centrum, het vele groen, schone straten en de goede voorzieningen als het Singer Museum, de winkels, horeca en hockeyclub worden gewaardeerd en dragen bij aan het imago van kwaliteit.

In 2014 was 85% van de inwoners van Laren (zeer) tevreden over zorgvoorzieningen (landelijk 80%).

"Ik ben trots op dat er bijna in alles is voorzien (winkels, restaurants, sportfaciliteiten) en dat het toch zo groen is: veel bomen, natuur, bos en heide. Alles is net en schoon" (inwoner).

"Laren is het dorp van mode en zwier, maar ook van luxe merken en stijlvol design. In Laren vind je een royaal en bijzonder winkelaanbod met internationale allure, zowel fysiek als virtueel. In Laren voelt de bezoeker zich als een ster in de spotlights. Er worden het hele jaar door evenementen van klasse georganiseerd voor jong en oud" (Ondernemersstijlgids Laren).

Gewaardeerd centrum

Het centrum is de ontmoetingsplek voor veel inwoners en bezoekers. Inwoners komen graag in het centrum en zijn trots het bezoekers te laten zien. De bijzondere winkeltjes en horeca als Cafe 't Bonte Paard, de poffertjeskraam en Loetje zijn veelvuldig genoemd als element van de kracht van Laren.

Aantrekkelijk voor bezoekers

Naast een ontmoetingsplek voor inwoners, is het centrum aantrekkelijk voor bezoekers.

"Bezoekers komen naar Laren voor de mondaine sfeer die je in weinig andere Nederlandse dorpen vindt. Winkelen in Laren is als winkelen in een P.C. Hooftstraat met bomen. Het flanerend en stijlvol geklede publiek van Laren is een lust voor het oog. Tegen het decor van de schone kunsten -waar het oorspronkelijke dorp bekend om staat- biedt Laren telkens weer een bijzondere ontmoetingsplek voor haar bezoekers" (Ondernemersstijlgids Laren).

Goede bereikbaarheid met de auto

Laren ligt centraal, ontsloten door de rijkswegen A1 en A27 en dichtbij Amsterdam, Utrecht en Amersfoort. De centrale ligging in de Randstad maakt het een aantrekkelijke plek te wonen en ondernemen.

Inwoners van Laren zijn mobiel en maken veelvuldig gebruik van werk en voorzieningen in de Randstad. Door de bereikbaarheid zijn het Concertgebouw en het winkelcentrum van Hilversum ook een beetje van Laren.

"Laren is centraal gelegen, goede bereikbaarheid" (inwoner).

Rijke natuur

93% van de inwoners in Laren gaf in de inwonerenquête uit 2014 aan voldoende groen in de omgeving te hebben. Het groen in het dorp en de natuur in de omgeving dragen voor inwoners in belangrijke mate bij aan het woongenot.

"Een prachtig groen woondorp bij heide en bos" (inwoner).

"Als fanatiek fietser kan ik alle kanten op om in een mooie omgeving te sporten" (inwoner).

"Hebt gij wel eens op een fraaien herfstdag door het bosch gedwaald? Als de zon zoo stil en helder op het rijkgetinte loover schijnt, als de takken kraken en de dorre bladeren ruischen onder uw voet? Dan schijnt het woud zo moede, het kan nog slechts peinzen en leeft in oude herinneringen. Een blauwe nevel omringt het, als een droom, met geheimzinnige pracht en de glinsterende herfstdraden zweven door de lucht in trage golving, als schoone, doelloze mijmeringen" (Uit "De Kleine Johannes" Frederik van Eeden, aangedragen door inwoner).

Aanwezig kapitaal

Laren is een welvarende gemeente. Het gemiddeld besteedbaar inkomen per persoon ligt op 31.800 euro. Dat is zo'n 50% hoger als in de rest van Nederland. 25% van de huishoudens heeft een hoog inkomen. Slechts 2,1% van de huishoudens heeft een bijstandsuitkering (landelijk 5,6%).

De gemiddelde WOZ-waarde van de koophuizen in Laren is 542.000 euro (landelijk 209.000 euro).

Ondernemend

Laren is ondernemend. 22,5% van het aantal banen in Laren betreft ZZP-ers (landelijk 10,4%). Het gemiddelde inkomen van Laren ZZP-ers ligt gemiddeld hoog met 52,600 euro (landelijk 32.800 euro).

Ook zijn er in Laren tal van ondernemers met personeel.

Ondernemers in Laren geven aan te profiteren van het succesvolle imago van Laren.

Nabijheid bestuur

40% van de inwoners vindt het *heel belangrijk* dat Laren een eigen gemeentebestuur heeft, nog eens 39% vindt het *belangrijk*.

Deelnemers aan de dialoog geven aan het prettig te vinden wethouders direct te kunnen benaderen. Ze waarderen het dat het bestuur van Laren de inbreng van partners en inwoners belangrijk vindt.

A. Behoud leefomgeving

In het verlengde van de tevredenheid van de Larense samenleving met Laren ligt de primaire wens van het behoud van het goede.

Groen

Deelnemers pleiten er voor de goede uitgangspositie van Laren te koesteren. Het behoud van de uitstraling van Laren en het voorzieningenniveau is een belangrijke zorg. Het groenonderhoud en netheid van het dorp zijn cruciaal om een kwaliteitsdorp te blijven.

Het historische karakter en het groen van Laren zijn de basis van de kracht van Laren. Bij bestemmingsplannen en acties van gemeente en organisaties moet het bewaren van die authenticiteit altijd een voorwaarde zijn. Nieuwbouw en herbouw dient kritisch beoordeeld te worden op hoe het past binnen de uitstraling van het dorp.

"Koester het karakter van het dorp, probeer de schoonheid in stand te houden" (inwoner).

"Ik maak me zorgen om achteruitgang van het groen, met name het kappen van bomen" (inwoner).

"Ik zie kansen om gezamenlijk meer groen beplanten" (inwoner).

Dorps

Laren wordt omschreven als dorps, met een "ons-kent-ons-sfeer". Inwoners maken veel gebruik van de lokale voorzieningen die Laren biedt, wat het dorpskarakter versterkt. Voor geen enkele activiteit hoeven inwoners naar een andere gemeente (zie bijlage 1, vraag 6).

Inwoners ervaren soms een tegenstelling tussen "Laarders" en "Larinezen", waarbij de Laarders zich zorgen maken dat het dorp te veel

verandert door invloeden en geld van nieuwe inwoners (de Larinezen) en bezoekers.

"Zorgen dat we meer een echt dorp worden en geen prestige object" (inwoner).

"Ik maak me zorgen om de toenemende rijkdom in Laren en teruggang van publieke activiteiten. Laren leeft van de show en voor de show" (inwoner).

"De luidruchtige zomeravonden in het centrum doen naar onze mening afbreuk aan het woongenot van velen en is strijdig met hetgeen Laren pretendeert te zijn: een mooi en rustig dorp, met een bijzondere uitstraling, juist naar de eigen bewoners" (inwoner).

B. Omgaan met vergrijzing

Het komende decennium staat in het teken van dubbele vergrijzing. Het aantal ouderen stijgt en de groep wordt gemiddeld steeds ouder. De nieuwe ouderen zijn vitaler, gezonder en leven langer dan eerdere generaties ouderen. De ouderen vormen geen eenduidige groep, maar zijn even verschillend als jongeren in hun levensstijl. De groep van 65 tot 75 jaar is relatief welvarend en heeft relatief veel tijd ter beschikking. Wel krijgen alle ouderen op termijn te maken met gezondheidsklachten en dus neemt de zorgvraag toe.

Laren is een van de snelst vergrijzende gemeente van Nederland. De grijze druk in 2016 is al 58,2%. De grijze druk is het aantal inwoners van boven de 65 jaar t.o.v. inwoners tussen de 15 en 65 jaar. Landelijk is de grijze druk 27,8%. Meer dan 2/3^e van de bevolking van Laren is nu 50 jaar of ouder.

Inwoners en partners geven aan dat Laren zich voor moet bereiden op de andere bevolkingssamenstelling en hebben hiervoor enkele ideeën aangedragen.

Inspelen op veranderende behoeften bevolking

Gepensioneerden hebben relatief meer tijd en behoefte om actief te zijn in de gemeenschap. De Larense senior is bovendien relatief ondernemend. Dat biedt kansen voor Laren om ruimte te bieden aan initiatieven vanuit de doelgroep en het biedt kansen voor ondernemers om producten en diensten aan te bieden voor ouderen in Laren.

Anderzijds neemt het aantal kwetsbare inwoners toe in de gemeente. De karakteristieke straatklinkers en het parkeerbeleid zijn nadelig voor minder mobiele mensen. Een losliggende stoeptegel wordt door de vergrijzing van Laren een steeds groter probleem. Geparkeerde auto's blokkeren soms de doorgang op stoepen.

"The worst part of Laren is the disrespect for the speed control in the streets that are 30kms per hour. Sometimes I see car passing on almost 100km per hour in the Naarderstraat, which is supposed to be 30km/hour. It should be installed radars in all the main entrances of Laren, to avoid this kind of behaviour. Another point is the lack of sidewalk in some parts of the city. If someone is in a wheel chair or with a baby buggy, it is impossible at some parts to keep walking on the sidewalk, obliging people to walk on the streets (ie. Sidewalk in front of the restaurant Nick Vollebregt). I feel really sorry for people in wheelchairs when they have to pass by there.." (inwoner).

Voorkomen eenzaamheid

Eenzaamheid komt vooral onder de oudste mensen helaas veel voor. Momenteel geeft 2% van de Larense bevolking aan zich eenzaam te voelen (enquête 2014). Dit is gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Inwoners willen voorkomen dat eenzaamheid een probleem wordt in Laren. Juist de hechte Larense gemeenschap kan naar elkaar omzien. Inwoners hebben ideeën als initiatieven voor het opzetten van een onderling bezoeksysteem.

C. Verbeteren zorgnetwerk

Door de veranderende bevolkingssamenstelling groeit de zorgvraag naar verwachting. Inzet van de decentralisaties in het sociaal domein is dat er minder snel professionele zorg wordt verleend en meer informele zorg in het netwerk wordt gegeven. Beide ontwikkelingen vragen volgens inwoners om een goed zorgnetwerk in Laren.

Het zorggebruik ligt nu al relatief hoog in Laren. De afstand tot de zorgvoorzieningen ligt relatief laag en 85% van de bevolking is (zeer) tevreden met de zorgvoorzieningen.

2015	Afstand Huisartsenpraktijk	Laren 0,9 km	Nederland 0,9 km
2014	Afstand Ziekenhuis	Laren 2,9 km	Nederland 4,5 km
2014	(Gezondheids-) zorgvoorzieningen - % (zeer) tevreden	Laren 85 %	Nederland 80 %
2014	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten aantal per 10.000 verzekerden	Laren 908	Nederland 587
2015	Wet langdurige zorg aantal per 10.000 verzekerden	Laren 582	Nederland 215
2015	Wijkverpleging aantal per 10.000 verzekerden Laren Nederland 370 296		

Inzet: cijfers over afstand, tevredenheid en gebruik van zorgvoorzieningen: waarstaatjegemeente.nl

De bereikbaarheid, bekendheid en communicatie tussen WMO-loket, het wijkteam, huisarts, etc. moet verder versterkt worden. De toegang tot zorg moet duidelijk zijn voor bewoners met hulpvraag. Dit organiseren de maatschappelijke organisaties graag onderling, met ondersteuning van de gemeente.

D. Toegankelijkheid voor jongeren en minder kapitaalkrachtigen

Angst voor te homogene bevolking

Veel ouderen willen zo lang mogelijk in hun eigen huis blijven wonen. Door lage doorstroom op de huizenmarkt en het gebrek aan betaalbare woningen is het voor minder-kapitaalkrachtigen, zoals veel jongeren, lastig om een woning te krijgen in Laren. Het voorzieningenniveau is aangepast aan de rijkere, oudere bevolking. Een aantal inwoners baart dit zorgen. Zij vinden dat Laren teveel alleen voor de *lucky few* is, zowel qua woningen als qua voorzieningenniveau. Ze stellen maatregelen voor om de voorzieningen bereikbaar te maken voor alle lagen van de bevolking.

"Ik maak me zorgen dat er weinig betaalbare winkels zijn in Laren" (inwoner).

"De 'hardware' van het dorp is bijna perfect, alleen de 'software' is soms wat kil. Ik mis soms de emotionele warmte en vrolijkheid van wat zuidelijkere gemeenschappen" (inwoner).

"Speel veel scherper in op trend 'urbanisatie' en 'tweeverdienende hoogopgeleiden'. Met een duidelijkere focus op hoogopgeleide gezinnen, die Amsterdam verlaten, maar wel blijven werken in wereldstad Amsterdam. Zorg voor een betere connectie met Amsterdam (want daar is hoogbetaald werk voor hoog opgeleiden) nu de A1 weer dreigt dicht te slibben en de weg naar Hilversum-centraal (N525) weer vast zit tijdens spitsuur. Radicalere en fantasierijkere oplossing dan de afgelopen aanpassingen zijn nodig (weggegooid geld en beschamend)" (inwoner).

Een deel van de nieuwe inwoners van Laren zijn vluchtelingen. Maatschappelijke organisaties willen in hun activiteiten samenwerken met vluchtelingen en statushouders. De sterke gemeenschap in Laren

moet volgens deelnemers aan de themabijeenkomsten bij uitstek in staat zijn nieuwe inwoners te betrekken, zodat de integratie soepel verloopt.

Ontgroening

Er wonen relatief weinig twintigers in Laren en volgens prognoses ontgroent Laren de komende decennia verder.

Een gedeelde zorg van veel inwoners is de sociale opbouw van het dorp. Er lijkt in de toekomst onvoldoende ruimte te zijn voor jongeren. Inwoners zijn bang dat er een vicieuze cirkel ontstaat, waarin alleen oudere, welgestelde mensen nog in Laren kunnen wonen. Inwoners vrezen dat Laren een dusdanig vergrijsd karakter krijgt, dat het geen aantrekkelijke plek meer is voor jongeren. Dit zal de sfeer en het karakter van het dorp volgens inwoners niet ten goede komen.

Nieuwbouw is volgens deelnemers nodig voor mobiliteit op de woningmarkt. Er zijn te weinig beschikbare, betaalbare woningen. Er mogen meer activiteiten zijn voor jongeren in Laren en bijvoorbeeld een nachtbus heen en weer naar Amsterdam.

"Ik maak me zorgen dat de jongere mensen naar elders moeten wegens te dure huizen, ze krijgen niet eens een kans" (inwoner).

"De jeugd heeft geen vertier of plek om elkaar te ontmoeten. Nu krijg je hangjongeren op de hei die rotzooi achterlaten of bushokjes slopen" (inwoner).

"Aan de Kostverloren ligt een leeg grasveld. Zet er doeltjes neer en een klimrek en schommels, dan kunnen de basisschool kinderen daar na toe gaan" (inwoner).

"Ik zie kansen voor betere OV-aansluitingen vanuit Laren naar Amsterdam en Utrecht" (inwoner).

Gevolgen voor onderwijs

Belangrijk voor jonge gezinnen bij hun woonplaatskeuze is de onderwijsvoorziening voor hun kinderen. Scholen zijn in Laren relatief dichtbij. Basisscholen in Laren presteren goed. De middelbare scholen in Laren hebben een regiofunctie. Tegelijk gaan Larense jongeren ook naar middelbare scholen in andere gemeenten. Een aantal inwoners vinden dit jammer en roepen op te onderzoeken of meer Larense jongeren onderwijs in Laren kunnen genieten. Dit versterkt de betrokkenheid bij het dorp.

"Focus op kwaliteitsonderwijs voor kinderen van hoog opgeleiden in omgeving. Met name middelbaar onderwijs is zwak. In Amsterdam zijn er de laatste jaren drie gymnasia bijgekomen. Laar & Berg zou eens met het Amsterdams Lyceum moeten praten hoe je van een middelmatige school kunt uitgroeien naar een van de top scholen in Nederland" (inwoner).

Scholen voortgezet onderwijs		Laren	Nederland
aantal per 10.000 inw.		2,8	0,8
2015			
Afstand Basisschool		Afstand Voortgezet onderwijs	
0,7 km		1,0 km	
Laren		Laren	
0,7 km		2,3 km	
Nederland		Nederland	
2014		2014	
Basisonderwijs voldoende nabij - % (helemaal) mee eens			
92 %		91 %	
Laren		Nederland	
2014			

Inzet: cijfers afstand onderwijs uit waarstaatjegemeente.nl

De ontgroeningsprognose biedt een uitdaging voor het basisonderwijs om te functioneren met minder leerlingen.

"Er zijn te weinig kinderen, de scholen gaan dicht" (inwoner).

E. Vergroten sociale cohesie en activiteit in samenleving

Er is veel sociaal en financieel kapitaal aanwezig in het dorp, wat het gemakkelijker maakt initiatieven in de samenleving te starten. Hoewel Laren een ondernemende bevolking heeft, is het aantal maatschappelijk actieve inwoners van Laren nu vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

Hulp aan burens (laatste 12 mnd)		Laren	Nederland
2014		67 %	66 %
Vrijwilligerswerk (laatste 12 mnd)	Vrijwilligerswerk nabije toekomst (ja, zeker)		
40 %	31 %	41 %	27 %
Laren		Nederland	
2014	2014		
Zorg aan hulpbehoevende naaste (laatste 12 mnd)			
41 %		41 %	
Laren		Nederland	
2014			
Mantelzorgers met hoge belasting		Laren	Nederland
2014		42 %	42 %
Vangnet hulp en zorg in de buurt (ja, zeker)		Laren	Nederland
2014		27 %	26 %

Inzet: activiteit inwoners Laren volgens inwonerenquête 2014

Versterken verenigingsleven Laren

Laren heeft een sterk verenigingsleven. Wel geeft een deel van de verenigingen aan moeite te hebben voldoende vrijwilligers te vinden. Vooral drukke, werkende inwoners tonen consumentengedrag in verenigingen. Door te weinig hulp wordt het lastiger de vereniging draaiende te houden. Andere deelnemers gaven aan wel altijd voldoende vrijwillige inzet te hebben in hun organisaties.

"Een bloeiend verenigingsleven is een bloeiend Laren. Gemeente kan verenigingen faciliteren met geld en beleid, maar ook door hen wegwijs te maken in de regels en kennisdeling tussen verenigingen te stimuleren" (deelnemer themabijeenkomst).

De vrijwilliger van nu is niet dezelfde als die van vroeger. Druk bezet, van jong tot oud, vragen zij een andere benadering van het vrijwilligerswerk. Inmiddels zijn er veel instrumenten en publicaties over het vinden en binden van de nieuwe vrijwilliger verschenen.

Tijdens de themabijeenkomsten stellen deelnemers dat de hedendaagse vrijwilliger zich niet graag bindt door bijvoorbeeld een jaar in een onderhoudscommissie te zitten. Als ze persoonlijk en projectmatig gevraagd worden een weekend te helpen een clubhuis op te knappen is de bereidheid er wel. Ook is persoonlijke ontwikkeling belangrijk voor met name de jongere vrijwilligers. In een aantal Larense verenigingen is een nieuwe benadering van vrijwilligers met succes toegepast. Ze gaven aan graag hun kennis hierover te delen met andere verenigingsbesturen.

Verenigingen kunnen elkaar helpen met kennis over dezelfde vraagstukken, maar ook in het delen van gebouwen of in het werven van vrijwilligers. Van de gemeente verwachten deelnemers soms een steuntje in de rug door het organiseren van bijeenkomsten voor verenigingsbesturen of door het koppelen van actieve Larense vrijwilligers.

Sport voor sociale binding

Laren is bekend als hockeydorp. Inwoners zien kansen de sociale binding en gezondheid te versterken door middel van sport, met jongeren en ouderen als belangrijke doelgroep. Inwoners missen een stimulerend sportbeleid in de gemeente, gericht op deze doelstelling.

"SV Laren'99 biedt voor allerlei bewegingsactiviteiten ruimte. Dit kan altijd worden uitgebreid, er is ruimte genoeg. De locatie moet dan wel beter worden beveiligd en vandalisme moeten worden tegengegaan" (inwoner).

F. Stimuleren ondernemerschap

Laren is een dorp waar veel ZZP-ers wonen. Zowel ondernemers als mensen in dienst van een organisatie vinden het prettig zo nu en dan op een andere plek te werken en andere mensen tegen te komen. Goede ideeën ontstaan soms door toevallige ontmoetingen. De beschikbaarheid van voldoende flexwerkplekken in Laren past bij het moderne werken en bevordert de gemeenschapszin. Inwoners noemen twee manieren om het aantal flexplekken uit te breiden. Ten eerste in leegstaande panden. Ten tweede door als organisaties onderling flexplekken open te stellen voor collega's uit andere Larense organisaties.

"Ik zie kansen voor gebruik leegstaande bedrijfspanden. Bied ruimte aan kleine media of ICT-bedrijven. Geen ketens maar juist bijzondere, unieke winkels. Probeer ook meer richting schildersdorp te denken. Maak winkels aantrekkelijk voor vestiging van schilders of beeldhouwers" (inwoner).

G. Promoten van Laren om bezoekers te trekken

De afgelopen jaren is het merk "Bijzonder Laren" ontwikkeld om Laren te promoten, maar de promotie van Laren door dit merk is wat gestokt. De deelnemers aan de themabijeenkomsten zien dit graag een nieuwe

impuls krijgen, want het voorzieningenniveau en succes van ondernemingen is deels afhankelijk van de aantrekkingskracht van Laren op mensen.

De uitgaven in recreatie en toerisme groeien al jaren en de verwachting is dat deze groei voorlopig doorzet. Het profileren en aantrekkelijk maken van het centrum is volgens ondernemers de sleutel om bezoekers naar Laren te trekken.

Laren heeft een geschiedenis als kunstdorp. Hier heeft Laren een deel van haar aantrekkingskracht aan te danken. Inwoners zien kansen om Larens identiteit als kunstenaarsdorp te versterken. Ondernemers en de gemeente kunnen hier actie op ondernemen. Bijvoorbeeld door het faciliteren van kunstenaars met expositieruimten in winkels, horeca of leegstaande panden of door lokale kunstenaars stands te geven bij evenementen als ART Laren.

"Larense ondernemers begrijpen dat mensen graag hun geld spenderen op plekken waar zij het naar hun zin hebben. Er wordt dan ook voortdurend hard gewerkt om het 'joie de vivre' gevoel van Laren over te brengen aan de klant" (Ondernemersstijlgids Laren).

"Een hotel in Laren zou leuk zijn" (inwoner).

Kanttekening bij het promoten van Laren is dat een aantal inwoners aangeeft geen behoefte te hebben aan drukte in het dorp van bezoekers van buiten.

"Ik maak me zorgen om het pretpark wat van Laren is gemaakt" (inwoner).

Toekomst winkelcentrum

Inwoners zijn blij met de vele, bijzondere winkels in Laren. Tegelijk maken inwoners zich zorgen om leegstand in het winkelcentrum.

Door de toenemende populariteit van webshoppen en de economische tegenwind in het afgelopen decennium staat de detailhandel onder druk. Gevolgen zijn dalende verkoopcijfers en meer leegstand in winkelcentra. Sommige onderzoeken voorspellen in 2025 een internetaandeel van 45 procent in de totale retailomzet (dus inclusief food).

Consumenten overwegen in toenemende mate welke plek zij gaan bezoeken om te winkelen. Het belevingsaspect van een gebied en winkel wordt steeds belangrijker als onderscheidend vermogen. Inwoners zien kansen om winkelen in Laren aantrekkelijk te houden door Laren te promoten met "winkelen in een P.C. Hooftstraat met bomen".

"Ik maak me zorgen om afkalving van de Retail, wat leidt tot "gaten" in het dorpsbeeld" (inwoner).

"Ik zie kansen voor gespecialiseerde detailhandel met winkels die elkaar aanvullen en versterken, ondersteund door het houden van acties en evenementen" (inwoner).

H. Aanpak verkeers- en parkeeroverlast

De parkeerdruk en irritaties daaromheen zijn te hoog in Laren. Hier moeten slimme oplossingen voor worden bedacht. De begaanbaarheid van voetpaden is op sommige plekken in het geding.

Meerdere oplossingen werden aangedragen door inwoners. Strakker handhaven, straatmarkeringen of grotere parkeerplaatsen net buiten het centrum. Ondernemers stippen in het bijzonder de parkeerdruk rond Talpa, tijdens evenementen en op het Kermisterrein aan.

"Ik zie kansen voor betere trottoirs, vooral voetpad naast Eemnesserweg richting "De Biezem", Family Fitness" (inwoner).

Verkeersoverlast

Niet alleen geparkeerde auto's zorgen voor irritatie. Ook te hard rijdende auto's zorgen voor overlast. Het aantal verkeersongevallen in Laren ligt relatief hoog met 9,2 per 1.000 inwoners (landelijk 5,6). Inwoners pleiten voor betere doorstroming en strakkere handhaving.

"Ik pleit voor éénrichtingsverkeer in de ochtend- en avondspits, in het centrum, Eemnesserweg, Jagerspad, Jagersweg, Schoolpad en Ruiterweg. Desnoods op werkdagen op bepaalde uren. Er wordt te hard gereden, zelfs in de 30 kilometerzone. Bovengenoemde straten zijn sluiptwegen voor gehaaste automobilisten" (inwoner).

"Ik maak me zorgen om de enorm grote vrachtwagens die regelmatig door onze smalle straten rijden" (inwoner).

1. Vergroten veiligheid

Het aantal woninginbraken in Laren ligt hoog. Per 1.000 inwoners zijn gemiddeld 7,3 inwoners geconfronteerd met woninginbraak (landelijk 3,9).

De informatievoorziening vanuit de gemeente op het gebied van veiligheid wordt becomplimenteerd. Wel storen inwoners zich aan het gebrek aan politie in Laren.

"Ik maak me zorgen dat er geen politie op straat is want er zijn veel inbraken" (inwoner).

"Ik maak me zorgen om handhaving. Stel duidelijke(re) regels" (inwoner).

"Ik zie kansen voor meer toezicht door boa's" (inwoner).

J. Verduurzamen

Het gasverbruik van woningen in Laren ligt zo'n 2/3^e hoger dan het landelijk gemiddelde. Het elektriciteitsgebruik zo'n 20% hoger dan landelijk. Slechts 1,7% van Larens energieverbruik komt van hernieuwbare energie (tegenover 3,8% landelijk).

"Laren kan veel, veel energiezuiniger. De gemeente kan hier mogelijk actiever in handelen. Vooral door te helpen alles makkelijker en overzichtelijker te maken. En door uit te stralen hoe (modern) energiezuinig past bij klassiek Laren. Maar ook door zelf het voortouw te nemen, bijvoorbeeld door plaatsing slimme LED-lantarenpalen o.i.d." (inwoner).

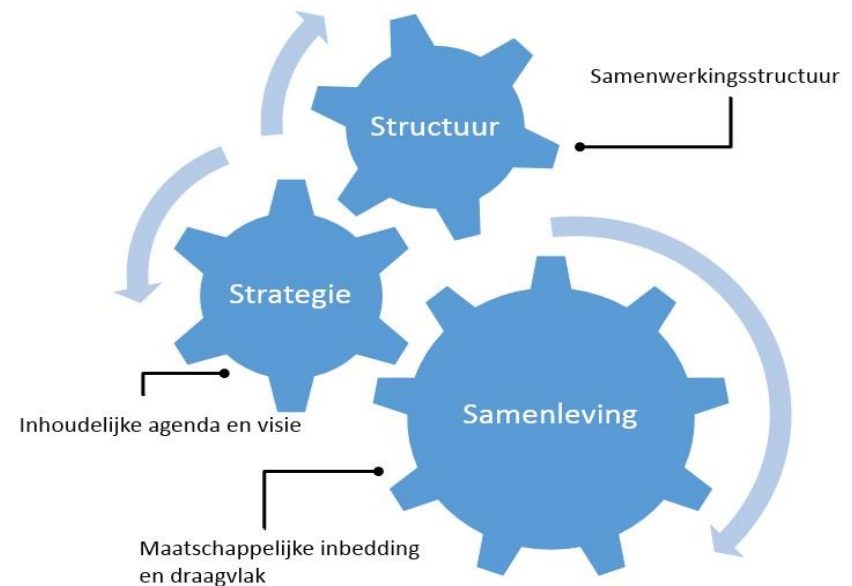
3. Perspectief op functioneren gemeente

Laren wil een gemeente zijn met samenwerkingskracht. Samenwerkingskracht is de kwaliteit van de samenwerking van de gemeente met haar maatschappelijke en bestuurlijke partners.

Netwerksamenwerking rond de aanpak van maatschappelijke vraagstukken is daarvoor een belangrijke kwaliteit. Dat vraagt om een gemeentelijke organisatie waarbij het behalen van uitvoeringsresultaten met inwoners en partners hoog in het vaandel staat.

De samenwerkingskracht van de gemeente is afhankelijk van het samenspel tussen *strategie* (maatschappelijke opgaven, visie), *samenleving* (betrokkenheid maatschappelijke partners) en *structuur* (het bestuur van de gemeente en haar samenwerkingsverbanden).

Dit hoofdstuk beschrijft het samenlevingsperspectief op de gemeentelijke dienstverlening. Hoe beoordelen inwoners de gemeente? Wat verwachten ze van samenwerking met de gemeente?



Inzet: het 3S-model: het gewenste functioneren van een gemeente hangt af van de wensen en inzet van samenleving

Beoordeling gemeentelijke dienstverlening

73% van de inwoners heeft het afgelopen jaar contact gehad met de gemeente. Slechts zo'n 10% vaker dan 4x. De meeste contacten gaan traditioneel via balie en telefoon. 20% van de inwoners heeft persoonlijk contact, anders dan bij een balie en 1% had contact met de gemeente via social media.

In 2014 beoordeelden inwoners van Laren de inspanningen van de gemeente relatief hoger dan het landelijk gemiddelde.



Inzet: beoordeling van inspanningen gemeente in inwonerenquête 2014

Alle inspanningen voor inwoners werden beoordeeld met een 6,9. Er is geen aanleiding aan te nemen dat dit in 2016 is veranderd. 51% van de

inwoners vindt deze beoordeling in de enquête van 2016 nog altijd correct, 22% vindt de beoordeling te hoog, 27% te laag.

Een ruime meerderheid van 85% beoordeelt de dienstverlening van de BEL Combinatie als voldoende tot goed. De verbeteringen die genoemd worden zitten in het versterken van de klantvriendelijkheid, persoonlijker contact en communicatie naar inwoners. Een aantal inwoners geeft aan graag ruimere openingstijden van het gemeentehuis en meer mogelijkheden voor online dienstverlening en informatievoorziening te zien. Het gemeentehuis staat volgens een aantal inwoners "in the middle of nowhere", zij zien graag meer mogelijkheden voor toegang in Laren. Sommigen pleiten voor het overgaan naar 1 college van B&W voor de BEL-gemeenten.

In 2014 beoordeelden inwoners de dienstverlening met een 7 (landelijk 6,6) en was 8% van de inwoners ontevreden over de dienstverlening (landelijk 14%). De communicatie en voorlichting vanuit de gemeente werd beoordeeld met een 7 (landelijk 6,8).

De inspanningen van de gemeente worden door inwoners met name beoordeeld op hun inspanningen onderhoud van groen en wegen en de bevordering van veiligheid en leefbaarheid.

Samenwerking met het dorp Laren

Inwoners en organisaties willen nauwer betrokken worden bij de ontwikkeling van Laren.

84% vindt dat inwoners en organisaties meer betrokken moeten worden bij het maken van plannen.

80% vindt dat inwoners en organisaties meer zeggenschap moeten krijgen over hun buurt, dorp of wijk.

Als inwoners en organisaties betrokken zijn, zijn ze over het algemeen tevreden over de ondersteuning. 74% van de inwoners vindt dat projecten waar Larense bewoners en organisaties zelf aan meewerken om problemen op te lossen de juiste ondersteuning van de gemeente krijgen.

Actieve lokale netwerken

Door actieve lokale netwerken blijft de identiteit van Laren behouden. Inwoners en organisaties zien het als taak van de gemeente om de lokale netwerken aan te jagen en te faciliteren. Ze waarderen de nabijheid van het bestuur in Laren. De lijnen zijn kort in Laren en inwoners geven aan het prettig te vinden dat ze de wethouders met vragen gewoon rechtstreeks op kunnen bellen. Dit hangt wel af van personen. Voor nieuwe inwoners en ondernemers is het soms wat lastiger de weg te vinden.

Betrekken inwoners en organisaties bij het maken van plannen

Deelnemers rekenen op bereidwilligheid bij de gemeente voor realisatie van initiatieven uit de samenleving. Voor een actieve *civil society* is een platform nodig waar organisaties elkaar kunnen vinden en informatie uitgewisseld kan worden.

Op het gebied van digitale communicatie heeft Laren nog te winnen. De mogelijkheden voor digitale contacten tussen gemeente en samenleving zijn laag. Ook de score die de gemeente behaalt op basis van de digitale beschikbaarheid van producten voor ondernemers, uitgedrukt in percentages is laag (23,5% t.o.v. 58,2% landelijk).

Op themabijeenkomsten gaven deelnemers aan op basis van hun professionele expertise te willen meedenken aan geschikte digitale communicatiemiddelen in de gemeente.

Digitale communicatiemiddelen bieden de mogelijkheid inwoners en ondernemers laagdrempelig te betrekken. Inwoners hebben hier meerdere ideeën voor. Een inwoner stelt tinder-achtige apps voor (swipen voor leuk / niet leuk) om gemeentelijke vraagstukken aan inwoners voor te leggen ter advies.

Inwoners zijn positief over bijeenkomsten om elkaar te spreken en een agenda voor Laren te maken. Ze willen graag vaker betrokken worden door de gemeente, maar dan met een minder vrijblijvend karakter. Bijvoorbeeld door bijeenkomsten met vertegenwoordigers uit de samenleving en wethouders waar direct bindende besluiten genomen kunnen worden.

Samenwerking met andere gemeenten

79% van de samenleving vindt het (heel) belangrijk dat Laren een eigen gemeentebestuur behoudt.

88% van de samenleving vindt het (heel) belangrijk dat Laren samenwerkt met andere gemeenten. Inwoners en organisaties zien die samenwerking graag breed op meerdere thema's.

Thema's waar meer dan 70% van de inwoners vindt dat samenwerking met andere gemeenten wenselijk is, zijn:

- Onderhoud plantsoenen, parken en straten
- Het bevorderen van leefbaarheid
- Verbeteren van Openbaar Vervoer
- Zorg

Samenwerking met andere gemeenten moet voor inwoners vooral vanuit pragmatisch oogpunt: kostenbesparing, kennisdeling, creëren van extra ruimte voor investeringen.

Zie hieronder een word cloud met veelgebruikte antwoorden op de vraag wat samenwerking met andere gemeenten moet opleveren:



Bron: inwonerenquête, 2016

4. De top-10 van Laren

Op 17 september 2016 zijn ruim 100 inwoners van Laren samengekomen om een agenda voor Laren te maken tijdens de eerste inwonertop van Laren. Vanuit alle leeftijdsgroepen, wijken en achtergronden zijn Larense inwoners geloot en uitgenodigd om deel te nemen aan de L100. De dag had een open agenda. De inhoud kwam van de deelnemers. Aan tafels van zo'n tien inwoners spraken de inwoners over wat hun dromen voor Laren zijn en welke vraagstukken ze zien. Dit werd uitgewerkt naar ideeën wat zou moeten gebeuren en wie daar een rol bij kan spelen. Dit hoofdstuk geeft de dromen en top 10 ideeën weer. In bijlage 4 staan alle aangedragen ideeën en een weergave van de letterlijke uitwerking van de top-10 ideeën.



Dromen van inwoners van Laren

Deelnemers werden gevraagd in één woord hun droom van Laren weer te geven. Daaruit ontstond onderstaande wordcloud:

Wat is uw droom voor Laren?



Top 10 ideeën van inwoners

Na dromen voor Laren met elkaar gedeeld te hebben spraken inwoners over praktische ideeën om de dromen werkelijkheid te maken. Aan de verschillende tafels werden ruim 30 ideeën uitgewerkt (zie bijlage 4). Inwoners stemden op de ideeën die ze verder wilden uitwerken. Dit zijn de top 10 ideeën voor Laren. Voor elk idee hebben zich een groep inwoners aangemeld als ambassadeur van het idee. Zij willen helpen het idee te verwezenlijken. De werkgroepen van idee 2 en 3 en van idee 6, 8 en 10 kunnen wellicht samen verder.

Idee 1: Onze jongeren zijn onze toekomst

Toelichting idee

De werkgroep wil dat Laren aantrekkelijker wordt voor jongeren, zodat ook in de toekomst voldoende jongeren wonen in Laren. Hiervoor zijn betaalbare woningen, voorzieningen en een open houding naar jongeren nodig.

Jongeren kunnen het beste zelf aangeven wat ze belangrijk vinden. Als eerste stap moet daarom nadrukkelijker interactie gezocht worden met jongeren uit het dorp. De werkgroep wil jongeren ruimte geven en stimuleren om initiatieven te nemen in Laren. Op termijn kunnen voorzieningen als ontmoetingsplekken in beheer gegeven worden aan jongeren.



Zelforganisatie samenleving

Inwoners stellen voor een projectgroep samen te stellen bestaande uit een vertegenwoordiging van Dynamic Arts, Versa, de scouting, scholen en gemeente. Als eerste stap wil deze projectgroep een L100 voor jongeren (tot 35 jaar) organiseren.

Idee 2: Veilig bewegen door Laren

Toelichting idee

Inwoners willen dat de openbare ruimte wordt opgeknapt en veilig gemaakt wordt. Dit is toekomstrobust beleid voor de ouder wordende samenleving, die minder mobiel wordt. Inwoners pleiten voor het opknappen van de trottoirs naar bredere en rechte stoepen.

Met name de auto's (geparkeerd en rijdend) zorgen ervoor dat bewegen door Laren als onveilig wordt gezien. Een deel van de oplossing zit in een betere verkeerscirculatie en handhaving op rijgedrag. De werkgroep stelt voor vrachtwagens uit het dorp te weren en met een overslagplek en kleine bevoorradingswagentjes te werken.

Zelforganisatie samenleving

De werkgroep vraagt een sturende rol van de gemeente. Wel denken ze graag mee en spelen ze een rol bij onderhoud van de eigen straat.

Idee 3: Laren verkeersveilig voor iedereen

Toelichting idee

De werkgroep wil dat het verkeer in het dorp dermate veilig is, dat inwoners gewoon op de fiets hun boodschappen kunnen blijven doen. De Larense fiets- en wandelpaden zijn in het gedrang gekomen door de auto's. De werkgroep stelt dat er een visie nodig is op hoe de

verkeersveiligheid fundamenteel te verbeteren. Onderdeel van de visie moet strengere handhaving zijn op verkeersovertredingen. Daarnaast pleit de werkgroep voor een verbod op vrachtauto's in het dorp na 11 uur.

Zelforganisatie samenleving

De werkgroep wil meedenken voor een visie op verkeersveiligheid in Laren. Ook willen ze een rol spelen in het verspreiden van informatie online en via buurtverenigingen.



Idee 4: Leven in Laren is een dorpsfeest

Toelichting idee

Inwoners zien kansen de sociale cohesie en het dorpskarakter te versterken door kleinschalige evenementen in Laren te organiseren. Doelgroep van de evenementen zijn Larense inwoners. Door de

geschiedenis van het dorp Laren te verbinden aan de evenementen kan het profiel van Laren en de betrokkenheid bij het dorp vergroot worden. De werkgroep roept op het gemeentelijk evenementenbeleid te herschrijven en in het nieuwe beleid minder ruimte te geven aan (boven)regionale evenementen.

Zelforganisatie samenleving

De werkgroep stelt voor een dorpsfeestvereniging op te richten of de Oranjevereniging te vragen om kleinschalige evenementen voor en door Laarders te organiseren. Ze pleiten ervoor deze vereniging een adviserende rol te geven in hoe voorgestelde evenementen passen binnen het profiel van Laren.

Idee 5: Groen

Toelichting idee

De werkgroep roept gemeente en samenleving op meer inzet te plegen om het groene karakter van Laren te versterken. Dit maakt Laren leefbaarder en is gezond. De werkgroep roept de gemeente op de organisatie hiervan op zich te nemen. Aandacht moet besteed worden aan overhangend groen, onkruidbestrijding, aan bomenkap en het naleven van herplantplicht. Met inzet van stagiairs beroepspraktijkvorming kan het groen beter worden onderhouden.

Zelforganisatie samenleving

Inwoners noemen het idee een Groen-app in te richten om zichtbaar te maken waar groenbeheer nodig is en inzet hiervoor te mobiliseren. De werkgroep stelt voor op te roepen tot vrijwilligersinzet van Laarders om te helpen tuinen bij te houden van inwoners die dit, bijvoorbeeld door ouderdomsklachten, zelf niet meer kunnen.

Idee 6: Samenwerking burgers en overheid

Toelichting idee

De werkgroep ziet als sleutel voor een nauwere samenwerking tussen burgers en overheid intensievere communicatie. Door communicatie in de samenleving en tussen overheid en samenleving weten betrokkenen wat er speelt en nemen burgers meer verantwoordelijkheid voor een aantal zaken. Ideeën om communicatie te versterken zijn om doorlopend en uitgebreid communiceren in het Larens journaal, om bijeenkomsten te organiseren voor nieuwe inwoners en om gesprekken te organiseren op scholen.

Zelforganisatie samenleving

De werkgroep stelt voor verenigingsbesturen te betrekken als kanaal voor communicatie over maatschappelijke zaken. Zij kunnen dit bespreken met hun leden.

Idee 7: Waterafvoer

Toelichting idee

Wateroverlast is een groot probleem in Laren. Een aantal inwoners kunnen nauwelijks nog een verzekering afsluiten vanwege de terugkerende wateroverlast.

Fundamentele aanpassingen zijn nodig om de gevolgen van de wateroverlast te beperken. De werkgroep denkt aan bomen die veel water opnemen, bekkens voor wateropvang, grotere rioolbuizen, regelmatige doorspoeling van het riool en slimme plaatsing van drempels en putjes. Nieuwe huizen moeten hoger worden gelegd. Bepaalde maatregelen kunnen opgenomen worden in nieuwe bouwvergunningen. Belangrijk is dat (nieuwe) inwoners op de hoogte gesteld worden van de problematiek en wat ze hier zelf aan kunnen doen.

Zelforganisatie samenleving

Inwoners moeten op de hoogte zijn wat ze zelf kunnen doen tegen wateroverlast. Een van de mogelijkheden is de inzet van regentonnen. De werkgroep roept de gemeente op regentonnen in te zetten voor particulieren.



Idee 8: Wijkgerichte aanpak

Toelichting idee

Meer inzet van de samenleving vraagt om enige structuur. De werkgroep stelt een wijkgerichte aanpak voor met een coördinator per wijk, die de spil is tussen gemeente en inwoners. De coördinator opereert vanuit de buurtvereniging, is aanspreekpunt voor de gemeente en jaagt initiatieven van en gesprekken met de samenleving aan. In overleg met de

buurtvereniging en de coördinator kan op thema's een wijkgerichte aanpak worden uitgevoerd.

Zelforganisatie samenleving

De wijkgerichte aanpak is een structuur voor zelforganisatie van de samenleving. De coördinator stimuleert communicatie tussen overheid en samenleving.

Idee 9: Behoud eigen identiteit Laren binnen BEL

Toelichting idee

De werkgroep roept op om niet te grootschalig te fuseren. Liefst houdt de werkgroep een zelfstandig Larens bestuur en directe aansturing op ambtenaren. Zo hoopt de werkgroep dat Laren regie houdt op eigen vraagstukken en de overheadkosten beperkt blijven. Mocht een fusie toch nodig zijn, spreekt de werkgroep een voorkeur uit voor fusie met Blaricum en Eemnes.

Zelforganisatie samenleving

Inwoners praten graag mee over bestuurlijke scenario's.

Idee 10: Meer verbinding tussen Laarders

Toelichting idee

Inwoners denken dat een actievere samenleving positief is voor de ontwikkeling van Laren. Door de vergrijzing zal ook meer vraag naar buurtzorg en het tegengaan van vereenzaming ontstaan. Door de saamhorigheid en sociale cohesie in Laren te vergroten, zullen inwoners ook meer initiatief nemen.

Hiervoor is ondersteuning nodig om vraag en aanbod van initiatieven bij elkaar te brengen. De werkgroep denkt dit te kunnen faciliteren met een voor iedereen toegankelijk (online) platform voor maatschappelijk initiatieven. De werkgroep stelt zich een app voor gebaseerd op de bestaande app "next door".

In het Larens journaal kan een oproep gedaan worden wie actief wil zijn in Laren. Ook nieuwe inwoners kunnen gewezen worden op het platform.

Zelforganisatie samenleving

Een app als platform voor maatschappelijk initiatief.



Perspectief op samenwerking met de overheid

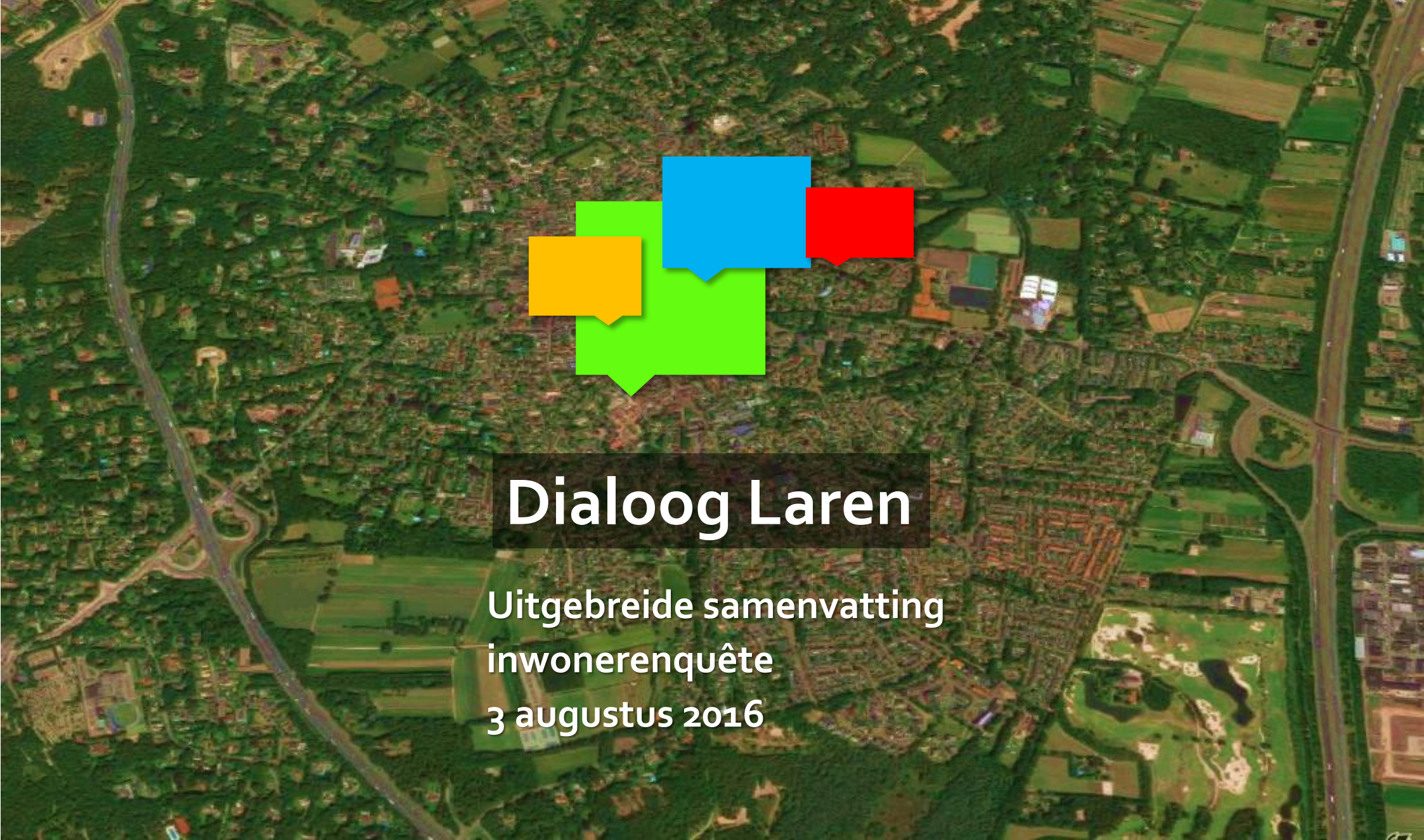
Uitgangspunt voor het formuleren van de ideeën is de kracht van de samenleving. Wat kunnen inwoners en organisaties van Laren zelf doen om de dromen voor Laren werkelijkheid te maken? Welke ondersteuning wordt daarbij van de gemeente verwacht.

De brede doelstelling van de dialoog is het verkennen van het perspectief van de samenleving op Laren en op de samenwerking van de gemeente. Een interessante conclusie van de L100 is dat deelnemers grote waarde hechten aan een actieve gemeente. Deelnemers vragen een sturende rol van de gemeente op het gebied van wateroverlast, groen, onderhoud openbare ruimte, veiligheid, parkeren en handhaving. Inwoners willen daar zelf een ondersteunende rol in spelen. Een van de top-10 ideeën was daarom zelfs een uitwerking van de wens voor een niet te grootschalige gemeente (liefst zelfstandig).

"Een stevige sturende hand lijkt af en toe wel wenselijk" (inwoner).

De werkgroepen worden uitgedaagd hun plannen de komende maanden in de praktijk te brengen. De gemeente ondersteunt hierbij waar nodig.

Bijlage 1: uitgebreide samenvatting resultaten burgerpeiling



Dialogo Laren

Uitgebreide samenvatting
inwonerenquête
3 augustus 2016

Dit verslag geeft de inwonerenquête en een samenvatting van de resultaten per vraag weer.

Waar bent u trots op in Laren?

Inwoners zijn trots op de sterke identiteit van Laren als flamboyant dorp met allure. De historie als schildersdorp en het karakteristieke centrum worden geregeld genoemd. Veel inwoners zijn trots op de voorzieningen met kwaliteit, zoals het Singer museum en de sportclubs. De horeca en winkels maken het centrum gezellig. Inwoners vinden het een prachtig dorp, met mooie huizen, veel groen en mooie laantjes, meenten en engen.

Een aantal citaten:

- bij belangrijke beslissingen over dorpsbelangen is het duidelijk voelbaar dat men vanuit positieve bedoelingen denkt en werkt
- Aantrekkelijke groene omgeving, gezellig centrum met allure.
- Brink, faam als schilder dorp, snelle groei van armzalige naar welvarende gemeente
- Centrum van het dorp, mooie huizen, prachtige bossen, centrum van het land
- compactheid van het dorp en toch alles in zich hebben (woongenot, ruimte gezellige brink en natuur om je heen en snel op ontsluitingswegen
- Dat er bijna in alles is voorzien (winkels, restaurants, sportfaciliteiten) en dat het toch zo groen is: veel bomen, natuur, bos en Alles is net en schoon.
- Dat het dorp groen is en dat veel oorspronkelijke straatjes en boerderijtjes behouden zijn gebleven
- Dat het een dorp is gebleven onder de rook van Amsterdam
- De actieve gemeenschap, de voorzieningen (Singer, Zwembad, Brinkhuis), de levendigheid en gezelligheid en het unieke sfeervolle karakter. Nabijheid van het bestuur (raad en college)
- de brink met vijver en basiliek

- De gemoedelijke sfeer in combinatie met het eigentijdse, stadse karakter.
- De hoeveelheid voorzieningen in de directe omgeving (ziekenhuis, sport accommodaties, zwembad, museum, theater etc.)
- de schoonheid (Brinkdorp), haar geschiedenis, de gemeenschapszin, het bestuur dichtbij de burger en alles wat daardoor bereikt is (recent o.a. Brinkhuis, Singer en zwembad). De Sint Jan'sprocessie.
- I am proud of the green, of the trees, of the fields that are free of houses.. It is such a beautiful village
- ik ben trots op de originele laarders die houden zich aan hun principes en tradities

- [illegible]

Hoe zou u Laren omschrijven aan mensen die overwegen er te komen wonen?

Een aantal citaten:

- 

- [illegible]

Naar welke plek zou u mensen die Laren niet kennen meenemen, om het karakter van Laren te laten zien?

- Naar twee plekken: 1. Loetje op borreltijd, 2. Blaricummerheide
- Naar de Brink, het Brinkhuis en naar de lieflijke, groene dorpse laantjes met de goed onderhouden woningen, die zo

beeldbepalend voor Laren zijn. Tevens heeft Laren aantrekkelijke restaurants met gezellige terrassen.

- Ik zou ze een rondleiding geven door heel Laren, door de straten en buurten en toelichting geven. Hen wijzen op het lezen van reeds gepubliceerde boeken over dit dorp van Toen en Nu
- De Brink en in het bijzonder de tuin achter het Brinkhuis. Enkele karakteristieke woonwijken. De heide en bossen. De logische verbondenheid met Blaricum. Een bezoekje aan de terrassen van Mauve en Het Bonte Paard.
- Dan zou ik ze meenemen naar het Brinkhuis. Het is laagdrempelig, het stimuleert burgerinitiatieven de activiteiten zijn divers (niet dat eeuwige commerciële), de bibliotheek. Ontmoetingsplek en prima koffie. En het Laarderspeelbos zou ik aanraden (voor jong en oud).
- A bike ride across the streets, the cafes at the Brink
- mauvezand, hut van mie om te laten zien dat de scheidslijn tussen rijk en gewoon zeer dicht bij elkaar ligt



Inzet: word cloud met veelgebruikte woorden in de antwoorden

Van welke stad of dorp, waar ook ter wereld, kan Laren iets leren en waarom?

In de word cloud is te zien welke plekken meermaals genoemd zijn. Veel inwoners zoeken de lessen dichtbij, bij Blaricum, Eemnes en Huizen. De lessen die getrokken worden liggen in de sfeer van het behoud van het karakteristieke dorp (daarom wordt o.a. Bergen Nh meermaals genoemd), de aanpak van verkeersproblematiek en autovrije dorpen en groene en goed onderhoud dorpen. Singapore wordt geroemd vanwege het handhaven van regels. Italiaanse dorpen en steden komen meermaals voorbij, vanwege hun gezellige pleinen. Veel inwoners draaien het ook om en vinden dat veel gemeenten juist wat van Laren te leren hebben. Een aantal citaten:

- Goeree- Overflakkee: energieneutraal in 2020

- Huizen - om de hoek - verstandig financieel beheer.
- Huizen. Toegankelijker voor visueel gehandicapten en gewone gehandicapten
- Ik ben erg onder de indruk van de totale transformatie van de binnenstad van Den Haag. Daar zijn in een periode van 25 jaar zeer gewaagde keuzes gemaakt om het centrum weer mooi en prettig te maken. Veel verkeer is geweerd of omgeleid. Uitstekende parkeervoorzieningen aangelegd. Openbaar vervoer beschikbaar en prachtig ingepast. Aantrekkelijke nieuwbouw en enorme upgrade van de kwaliteit van de openbare ruimte. Den Haag centrum was 30 jaar geleden afzichtelijk en is nu gewoon een aantrekkelijke plek. Op schaal is mogelijk een en ander te vertalen naar Laren. Het zou mij een lief ding zijn als het centrum minder een verkeersader is en minder een parkeerplaats.
- ik zou geen stad of dorp weten, een compliment voor laren
- Knokke het zoute (Belgische Kust) omdat laren zich langzaam laat transformeren tot een wild groei van architectuur dat omwille van de persoonlijke wens niet meer aansluit bij het kenmerkende landelijke karakter wat laren heeft, knokke het zoute is bij uitstek een dorp/stad waar architectuur en landschap in elkaar versoepelen
- Laren mist dynamiek voor jongeren en specifieke redenen voor dienstverlenende bedrijven om zich er te vestigen terwijl dit gezien de woonkwaliteit wel mogelijk zou zijn. Denk aan Bad Homburg (Duitsland) of Belgische steden zoals Gent en Mechelen.
- Lissabon, weinig of geen verkeer door de stad
- New Canaan, Connecticut, USA. Ik heb daar jaren gewoond. Het is een dorp, zo'n 80 kilometer van N.Y.C., vergelijkbaar met Laren met een prachtig centrum, veel cultuur en natuur. Wij kunnen leren van de omgang in het verkeer, het parkeren en dan zeker niet omdat er meer ruimte is. De gemiddelde Amerikaan houdt zich aan de regels, vertoont niet het macho gedrag zoals wij dat

hier in Laren kennen, heeft meer respect voor het 'mijn en dijn'. Wat wij bovendien kunnen leren is de enorme hoeveelheid verkeersborden terugbrengen, het sluip verkeer aanpakken door in bepaalde straten eenrichtingsverkeer in te stellen, beboeten wanneer men de regels niet in acht neemt en werken aan het fatsoen van de bewoners om de hondenpoep op te ruimen.

- o.a. Amsterdam: daar worden voor kunstenaars ateliers beschikbaar gemaakt, wat laagdrempelig is omdat de kosten laag gehouden worden
- Old Greenwich, USA: jongere/hippere uitstraling voor jonge gezinnen in leeftijd 30-40 jaar i.v.t. Laren (zakt langzaam af naar centrum voor bejaarden)
- Op gebied van inrichting van De Brink zou men eens in Duitsland in kleinere gemeenten moeten gaan kijken. Daar heeft men de gave van het combineren van groen met parkachtige inrichting midden in een centrum.
- steden als Den Haag die aan citymarketing doen met professionals
- Tubbergen, waar middenstand, inwoners, scholen, kerk, gemeentehuis, bibliotheek, zorginstelling, kortom het hele dorp nauw betrokken is bij het jaarlijkse evenement Glasrijk. Bijvoorbeeld een evenement als ArtLaren zou ook heel goed passen in deze opzet.
- Twinning met andere kunstenaarsdorpen (bijv. Auvers-sur-Oise, Barbizon): leven in een levend museum.
- Zou ik zo snel niet weten. De 'hardware' is bijna perfect, alleen de 'software' is soms wat kil. Ik mis soms de emotionele warmte en vrolijkheid van wat zuidelijkere gemeenschappen. Maar dat is een kwestie van mentaliteit.



Inzet: word cloud met veelgebruikte woorden in de antwoorden

In een burgerpeiling uit 2014 beoordeelden inwoners van Laren hun buurt gemiddeld met een 8,3. Is dit cijfer volgens u: ...

De uitkomsten geven geen aanleiding te denken dat inwoners hun buurt anders beoordelen.

	Aantal (N=500)	Percentage
nog steeds correct	370	74%
te hoog	100	20,0%
te laag	30	6%

Kunt u voor de onderstaande zaken aangeven in welke plaats u hiervoor het meest komt?

Inwoners doen veel in Laren zelf:

	Baarn	Blaricum	Bunschoten	Eemnes	Hilversum	Huizen	Laren	Naarden/Bussum	Soest	Utrecht	Elders	Niet van toepassing	Totaal
	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %	Alles %
Dagelijkse boodschappen	,8%	9,2%	0,0%	13,4%	2,0%	,8%	70,4%	2,0%	0,0%	0,0%	,4%	1,0%	100,0%
Winkelen	3,2%	,4%	0,0%	,8%	21,3%	5,2%	44,2%	5,0%	1,8%	1,0%	10,0%	7,0%	100,0%
Werk	1,2%	1,4%	,4%	1,4%	5,1%	1,2%	18,1%	1,6%	,4%	3,4%	18,3%	47,5%	100,0%
Onderwijs	0,0%	,6%	0,0%	,4%	4,7%	,6%	17,8%	2,0%	0,0%	1,2%	5,3%	67,3%	100,0%
Zorg	1,6%	19,4%	,8%	4,3%	4,0%	1,4%	49,2%	1,0%	0,0%	,8%	1,8%	15,6%	100,0%
Sport	,4%	2,0%	0,0%	3,7%	4,5%	3,2%	52,1%	2,4%	,8%	,2%	7,1%	23,5%	100,0%
Recreatie	1,0%	1,8%	0,0%	,6%	2,4%	1,4%	52,0%	1,6%	,4%	,6%	22,9%	15,1%	100,0%
Vrijwilligerswerk	,2%	,4%	0,0%	,8%	2,4%	1,0%	37,7%	1,6%	,2%	,4%	4,5%	50,7%	100,0%

Waar maakt u zich zorgen om in uw leefomgeving?

Veel zorgen hebben betrekking op het verkeer, de veiligheid en inbraken. Een aantal citaten:

- Achteruitgang van het groen, met name het kappen van bomen
- Afkalving van de Retail met daardoor ""gaten"" in het dorpsbeeld. Voorts vraag ik mij af of er niet teveel restaurants komen en daardoor elkaar gaan verdrukken.
- aflatend normbesef, vervuiling, gemakzucht
- chemische onkruidbestrijding door de SOLL op de Larense akkertjes en dat met medeweten van het Goois Natuurreservaat!
- Te hard rijdende te blonde vrouwen in te grote auto's
- Commerciële druk van buitenaf
- criminaliteit (inbraken)
- dat de jongere mensen naar elders moeten wegens te dure huizen ze krijgen niet eens een kans
- dat dit dorp via een fusie in een bestuurlijk gedrocht als bijv Hilversum of Huizen terechtkomt.
- dat er geen politie op straat is want er zijn veel inbraken

- dat er weinig betaalbare winkels zijn in Laren
- Dat er zo makkelijk vergunningen worden afgegeven om bomen te kappen.
- Dat het karakter word verpest door mensen buiten laren die naar laren toe zijn gekomen
- De begaanbaarheid van de openbare weg voor ouderen en mensen met een beperking.
- de enorm grote vrachtwagens die regelmatig door onze smalle straten rijden
- De vereenzaming van ouderen en de desinteresse van buurtgenoten
- de vergrijzing: woningnood voor de modale mens. De toenemende rijkdom in Laren en teruggang van publieke activiteiten. Laren leeft van de show en voor e show.
- De vermeerderde desinteresse van de ambtenaren in onze eigen gemeente. Je voelt je niet welkom in eigen gemeentehuis. Het gemak waarmee vergunningen worden verstrekt die desastreus zijn voor de toekomst van ons dorp.
- Eigenlijk alleen over de 'aantrekkelijkheid' van Laren voor het crimineel circuit, met name inbraak en andere criminaliteit.
- Er zijn te weinig kinderen, de scholen gaat dicht
- geluid en fijnstof van Hilversumseweg en A1
- hangjongeren college de Brink, te weinig blauw op straat, brandweerbezetting, verkeer dat te hard rijdt.
- het centrum wordt te stil en de veiligheid (Brandweer heeft steeds minder mensen en materiaal)
- het pretpark wat van Laren is gemaakt

- Het verlies van zelfstandigheid van Laren en het gevaar van 'groot en onpersoonlijk ' wat de dorpsfeer en gemeenschapszin zal aantasten
- inbraken en geen of zeer weinig politie
- individualisering van de maatschappij, invloed sociaal media
- isolationisme voor woningen omgeven door elektronische toegangshekken
- Jeugd heeft geen vertier of plek om elkaar te ontmoeten; nu krijg je hangjongeren op de hei die rotzooi achterlaten of bushokjes slopen.
- leegstand van winkels, laad-los probleem
- Luidruchtig bezoeker en bewoonders
- Nieuwbouw bij St.Janshuis. Informatie naar bewoners die dichtbij wonen. Parkeerproblemen vóór tijdens en na de bouw!
- Om de horizon vervuiling door de afschuwelijke tennishallen de Sprokkelenburg, de Klaas Bout hal en Zwembad de Biezem. Als je vanaf de kant van Eemnes Laren binnenrijdt, lijkt het alsof je langs een industrie terrein rijdt.
- Om het feit dat er een buurtpreventieteam nodig is voor dagelijkse controle op criminaliteit
- ouderen, eenzaamheid
- te hoge woningprijzen en veel inbraak
- te weinig dingen voor jongeren 12-25 jaar -> vertrutting
- The worst part of Laren is the disrespect for the speed control in the streets that are 30kms per hour. Sometimes I see car passing on almost 100km per hour in the Naarderstraat, which is supposed to be 30km/hour. It

[illegible]

- Winkelleegstand: terugloop in kwaliteit en diversiteit winkels

Waar ziet u kansen in uw leefomgeving?

- A1 ondertunneling en herzien vluchtroutes Schiphol.
- aan de kostverloren ligt een lege grasveld, zet er doeltjes neer en een klimrek en schommels, dan kunnen de basisschool kinderen daar na toe gaan
- aanpakken hangjongeren
- Aanpakken van die wateroverlast ook door de gemeente
- Asielzoekerscentrum Crailo: meer vluchtelingen opvangen; meer laagdrempelige mogelijkheid (kosten laag en centraal in dorp) voor beginnende kunstenaars
 - Behoud van groen.
 - Beperking van verkeer door onaantrekkelijk maken om door de woonwijken te rijden zodat uitsluitend bewoners daar gaan rijden (wegversmallingen) of/ en asfalt voor de Eemnesserweg om geluidsoverlast tegen te gaan voor de bewoners. Zeker zwaar verkeer laat ons huis op zijn grondvesten trillen mede dankzij die onzalige drempels!
 - Betaalbare senioirenwoningen 2-3 hoog op het leegkomende terrein van het Rosa Spierhuis eventueel in

samenwerking met de Amaris of Vivium of andere zorgkoepels. Géén villa's want die zijn er immers al genoeg.

- beter parkeerbeleid, mooiere perken, betere speeltuin, waar blijft de bijentuin?
- betere begeleiding om te integreren, nederlandse taal te spreken en te verstaan
- Betere Ov-aansluitingen vanuit Laren naar Amsterdam en Utrecht.
- Betere trottoirs, vooral voetpad naast Eemnesserweg richting "De Biezem", "Family Fitnes".
- betrokken burgers, meer capaciteit voor handhaving.
- Bewoners meer milieubewust maken. Voor jongeren hangplekken creëren waar geen overlast van te ondervinden is.
- Brink verkeer-luw maken. Parkeergarage.
- Buurtpreventieactiviteiten uitbreiden met buurtbijeenkomsten (straatbarbecue etc.)
- Buurtpreventieverenigingen naast veiligheid ook leefbaarheid tot taak te geven
- Cameratoezicht, hang en sluitwerk, openbare verlichting, buurt-app; afkoppelen hemelwater en opvangbassins
- centrale parkeerplaats Singer, waardoor parkeren bezoekers centrum en winkelier niet in straten rondom centrum plaatsvindt
- concerten, fotoacademie, schildersacademie, openbaar dansfestijn
- geluidswal langs de A 27 (tegengaan geluid en fijnstof). Verwijs naar het goed financieel en uitvoerbaar onderbouwd plan 2014 (ingediend door de heer Marten

Meijer (belcda@gmail.com). Voor de overige aspecten geldt wederom een betere handhaving.

- Gespecialiseerde detailhandel met winkels die elkaar aanvullen en versterken, ondersteund door het houden van acties en evenementen
- gezamenlijk meer groen beplanten
- Groenvoorzieningen beter onderhouden, parkeren in smalle straten beter regelen.
- Handhaving en duidelijke(re) regels
- Het is onbegrijpelijk dat het grootste deel van de 70% van de middelbare scholieren uit Laren (<http://allecijfers.nl/basisscholen/laren-nh/>) verplicht wordt onderwijs te moeten volgen buiten Laren omdat de 2 middelbare scholen in Laren (goed voor in totaal ca 1.800 leerlingen) geen normale MAVO/HAVO/VWO/Gymnasium onderwijs aanbieden. Als je naar de cijfers kijkt van de leerlingen die jaarlijks groep 8 verlaten in Laren dan zie je dat het overgrote deel HAVO/VWO leerlingen zijn en het enige dat Laren heeft is 2-talig HAVO/VWO en het hele VMBO pakket. Dagelijks zie je het gros van de Larense Middelbare scholieren het dorp uit fietsen en zie je hordes kinderen uit Huizen, Hilversum, Blaricum, Eemnes etc. ons dorp in fietsen om hier naar school te gaan. Dat is natuurlijk te absurd voor woorden en nooit over nagedacht.
- het karakter van het dorp koesteren, de schoonheid in stand houden
- Het nóg gezelliger maken van de Brink
- hotel in laren zou leuk zijn, meer toezicht door boa's

- huisvesting voor jongeren. samenvoegen van clubs. zwem voetbal en hockey
- Huurprijzen van bedrijfspanden dwangmatig verlagen. Renoveren van het stuiter pad "de Eemnesserweg" !!!
- Ik pleit voor éénrichtingsverkeer in de ochtend-en avondspits, in het centrum, Eemnesserweg, Jagerspad, Jagersweg, Schoolpad en Ruiterweg. Desnoods op werkdagen op bepaalde uren. Er wordt te hard gereden, zelfs in de 30 kilometerzone. Bovengenoemde straten zijn sluiptwegen voor gehaaste automobilisten.
- Ik zie een kans in de verdere ontwikkeling van het Brinkhuis en Muziek- en Welzijnscentrum Schering & Inslag, zodat dit een gezond geheel wordt. Als er meer mogelijkheden komen geld te verdienen wordt de Stichting sterker. Een terrasje in de voortuin, feestjes mogen geven in Schering & Inslag. Zo zijn er ideeën genoeg
- in leegstaande bedrijfspanden: kleine media of ict bedrijven. Geen ketens maar juist bijzondere of unieke winkels. Probeer ook meer richting schildersdorp te denken. winkels aantrekkelijk maken voor vestiging van schilders of beeldhouwers.
- Inspraak door bewoners waardoor de wensen en ideeën mbt de leefomgeving gehoord wordt
- Investeer in kinderen
- inzetten contact wijkagent op de fiets
- kansen om Laren nog meer te promoten als prachtig, kunstenaarsdorp
- Laren kan veel, veel energiezuiniger. De gemeente kan hier mogelijk actiever in handelen. Vooral door te helpen

alles makkelijker en overzichtelijker te maken. En door uit te stralen hoe (modern) energiezuinig past bij klassiek Laren. Maar ook door zelf het voortouw te nemen, bijvoorbeeld door plaatsing slimme LED-lantarenpalen oid. Geeft meteen een upgrade van de soms wel erg oude spullen op straat. Kunst is een mooi uithangbord van Laren, maar lijkt halfslachtig opgepakt. Juist in de openbare ruimte met meer trots neerzetten? En die geitjes op de palen bij het Postiljon weer eens terugzetten? 's Avonds beter uitlichten? Ook voor moderne kunst een plek creëren? Wisselplaatsen waar elk jaar een ander kunstwerk komt te staan? Tot slot....ontsierende bedrijfsactiviteiten herplaatsen? Denk aan de benzinepomp midden in het centrum en aan het Zevenend. Deze voorzieningen zijn niet (op deze plekken) nodig en verstoren een verder prachtig centrum en mooie straat.

- Maak het dorp aantrekkelijk ook voor jonge gezinnen
- Maak Laren nog mooier door meer groen en bloemen. Betrek de inwoners meer bij de te maken plannen voor de toekomst.
- Meer mogelijkheden voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar (uitgaan, sport, e.d.) - vooral nu 16 & 17 jarigen niet meer naar de kroeg kunnen
- Meer mogelijkheid voor jongeren om elkaar buiten clubverband sportief te treffen op een manier die bij hun beleving past: urban sport park etc.
- Ondertunneling het gebied zonder End naar media park. Ben je drukte H'sumseweg kwijt, natuur heeft geen last en rust keert terug.
- Project vluchtelingen in Singer

- Speel veel scherper in op trend 'urbanisatie' en 'twee verdienende hoogopgeleiden'. Duidelijkere focus op hoogopgeleide gezinnen, die Amsterdam verlaten, maar wel blijven werken in wereldstad Amsterdam. Een paar punten: 1. Betere connectie met Amsterdam (want daar is hoogbetaald werk voor hoog opgeleiden) nu A1 weer dreigt dicht te slibben en weg naar Hsum-centraal (N525) weer vast zit in spitsuur. Radicalere en fantasierijkere oplossing nodig dan de afgelopen aanpassingen (: 'weggegooid geld' en beschamend). Ik kan zo al een aantal 'oplossingen' noemen. 2. Focus op kwaliteit onderwijs voor kinderen van hoog opgeleiden in omgeving. Met name middelbaar onderwijs is zwak. In Amsterdam zijn er de laatste jaren 3 gymnasia bijgekomen en Laar & Berg zou eens met het Amsterdams Lyceum moeten praten hoe je van een middelmatige school kunt uitgroeien naar een van de top scholen in NL).
- SV Laren'99 biedt voor allerlei bewegingsactiviteiten ruimte. Kan altijd worden uitgebreid, ruimte genoeg. De locatie moet dan wel beter worden beveiligd en vandalisme tegen gegaan.
- te groeien in zelfstandigheid
- tegengaan punten onder 8
- verbetering van de bestrating, intelligente parkeerplaatsen voor gehandicapten
- versterking dorpskarakter: bijvoorbeeld vervangen stoepen met stoeptegels door stoep met klinkers met name in laren zuid, aanleg glasvezel netwerk in hele dorp, meer kroegen, restaurants, terrassen, hotel.

- zorgen dat we meer een echt dorp worden en geen prestige object

Heeft u de afgelopen 12 maanden contact gehad met de gemeente?

	Aantal (N=495)	Percentage- 100%
Ja	361	73%
Nee	134	27,1%

Hoeveel keer heeft u de afgelopen 12 maanden contact gehad met de gemeente?

	Aantal (N=364)	Percentage- 100%
1 keer	100	27%
2 – 4 keer	211	58,0%
5 – 10 keer	45	12%
Meer dan 10 keer	8	2,2%

Op welke wijze(n) heeft u contact gehad met de gemeente?

	Aantal (N=366)	Percentage- 100%
Balie	224	29%
Telefoon	184	23,7%

E-mail	111	14%
Overig persoonlijk contact	105	13,5%
Internet	87	11%
Post	61	7,9%
Via social media	5	1%

In de burgerpeiling uit 2014 werden alle inspanningen van de gemeente Laren gemiddeld beoordeeld met een 6,9. Is dit cijfer volgens u: ...

De antwoorden op deze vraag geven geen aanleiding aan te nemen dat de beoordeling van de inspanningen van de gemeente wezenlijk is veranderd.

	Aantal (N=493)	Percentage- 100%
nog steeds correct.	253	51%
te hoog.	107	21,7%
te laag.	133	27%

Welke van de onderstaande aspecten wegen voor u het zwaarst in de beoordeling van de gemeente?

	Aantal (N=500)	Percentage- 100%
Veiligheid	296	21%
Leefbaarheid	273	19,2%
Dienstverlening	222	16%
Voorzieningen	177	12,5%
Samenwerking (relatie burger en gemeente)	143	10%
Vertrouwen	131	9,2%
Informatievoorziening	59	4,1%
Duurzaamheid: Inzet om burgers deel te laten nemen aan de maatschappij	58	4%
Gezondheid	46	3%
Anders	16	1,1%

Ik vind dat de gemeente Larense inwoners en organisaties meer moet betrekken bij het maken van plannen

Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens
33%	51%	16%	0%

Ik vind dat inwoners en organisaties meer zeggenschap moeten krijgen over hun buurt, dorp of wijk

Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens
30%	50%	20%	0%

Projecten waar Larense bewoners en organisaties zelf aan meewerken om problemen op te lossen krijgen de juiste ondersteuning van de gemeente

Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens
10%	64%	23%	3%

In hoeverre vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat de gemeente Laren samenwerkt met andere gemeenten?

Heel belangrijk	Belangrijk	Niet belangrijk	Helemaal niet belangrijk
31%	57%	10%	2%

In hoeverre vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat de gemeente Laren een eigen gemeentebestuur heeft?

Heel belangrijk	Belangrijk	Niet belangrijk	Helemaal niet belangrijk
40%	39%	15%	7%

Waar moet het gemeentebestuur zich volgens u vooral op richten als het intensiever gaat samenwerken met andere gemeenten?

De gemeente wordt met name beoordeeld op onderhoud van groen en wegen en de bevordering van veiligheid en leefbaarheid. Dit komt overeen met thema's die inwoners aandragen bij de vraag naar waar ze zich zorgen om maken in hun leefomgeving.

	Ja	Nee	Geen mening
Bevordering van leefbaarheid en veiligheid in mijn buurt	86%	7%	7%
Onderhoud van plantsoenen en parken	82%	10%	9%
Onderhoud van straten, paden en	86%	8%	6%

trottoirs			
Openbaar vervoer	79%	8%	14%
Dienstverlening in het gemeentehuis	70%	12%	18%
Voldoende en passende woningen	62%	15%	23%
Winkelbestand	49%	32%	19%
Basisonderwijs	54%	19%	27%
Voortgezet onderwijs	51%	18%	31%
Voorzieningen op het gebied van zorg (huisarts, consultatiebureau, verzorgingshuis, et cetera)	72%	15%	13%
Welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, jongeren- en ouderenvoorzieningen, et cetera)	65%	15%	20%
Speelvoorzieningen (voor kinderen tot 12 jaar)	48%	23%	28%
Sportvoorzieningen			

Bijlage 2: verslag bijeenkomst wonen, welzijn en sport



Dialogo Laren

Verslag bijeenkomst
Wonen, Welzijn en Sport
30 juni 2016

Laren vanuit samenlevingsperspectief

De interactie tussen gemeente en samenleving verandert. De gemeente heeft meer taken dan voorheen en wil deze oppakken met inwoners en organisaties van Laren. Ook wil de gemeente meer ruimte geven voor initiatieven vanuit de samenleving. Om dit goed te organiseren is het belangrijk elkaars perspectieven te kennen en acties af te stemmen. Daarom experimenteert de gemeente komende maanden met verschillende manieren om dialoog te voeren tussen gemeente en samenleving. Onderdeel van het project zijn een inwonerenquête, een inwonertop en bijeenkomsten met maatschappelijk organisaties en ondernemers. De uitkomsten hiervan resulteren in een rapport *Laren vanuit samenlevingsperspectief*.

Op 30 juni 2016 vond een bijeenkomst "Wonen, Welzijn en Sport" plaats. Er waren 25 vertegenwoordigers van Larense organisaties aanwezig. Dit verslag geeft de rode lijnen van het gesprek weer. In de bijlage zijn de stickers die de deelnemers hebben beschreven letterlijk weergegeven.



De kracht van Laren

Deelnemers zijn over het algemeen trots op Laren en hadden geen moeite de kracht van Laren te benoemen (zie bijlage 1). Een aantal hoofdlijnen in de presentaties:

Goed fundament

De deelnemers zijn positief over de uitgangspositie van Laren. Laren heeft een sterke gemeenschap en hoog voorzieningenniveau. Het Brinkhuis is een sterk dorpshuis, waar een diverse groep inwoners uit Laren kan samenkomen. Het is een veilige leefomgeving voor gezinnen en ouderen. De ligging is goed binnen de Randstad en ten opzichte van de snelwegen. De positionering als achter- of binnentuin van de Randstad is helder.

Er is veel sociaal en financieel kapitaal aanwezig in het dorp, wat het gemakkelijker maakt initiatieven in de samenleving te starten.

Mooi centrum

Deelnemers zijn trots op het centrum van Laren en komen er graag. Laren heeft door haar profiel en voorzieningenniveau aantrekkingskracht voor nieuwe inwoners en bezoekers.

"Laren is een groen, authentiek dorp, waar mensen verbonden worden door cultuur, kunst en sport" – deelnemer

"Laren heeft aantrekkingskracht door aanbod van cultuur, winkels, horeca, topsport en BN-ers" – deelnemer

Inzet inwoners

Deelnemers karakteriseren Laren als klein dorp. Met als voordeel dat iedereen elkaar kent. De Larense inwoners zijn samen in diversiteit. Inwoners zetten zich veelvuldig in voor vrijwilligerswerk met kwaliteit.

Welke elementen uit de kracht van Laren kunnen worden versterkt?

De deelnemers zien een aantal kansen om de kracht van Laren te versterken.

Diversiteit en evenwichtigheid in de gemeenschap

De sfeer in Laren is dorps en ons-kent-ons, maar dit moet niet doorslaan in een te homogene samenstelling van de bevolking. Een aantal deelnemers stellen dat Laren divers genoeg is en alle rangen en standen natuurlijk in elkaar vloeien. Andere deelnemers vinden dat Laren teveel alleen voor de *lucky few* is, zowel qua woningen als qua voorzieningenniveau. Ze stellen maatregelen voor om de voorzieningen bereikbaar te maken voor alle lagen van de bevolking.

Een gedeelde zorg is de sociale opbouw van het dorp. Laren vergrijst en er lijkt onvoldoende ruimte te zijn voor jongeren. Nieuwbouw is volgens deelnemers nodig voor mobiliteit op de woningmarkt. Er zijn te weinig beschikbare, betaalbare woningen en er mogen meer activiteiten zijn voor jongeren, of bijvoorbeeld een nachtbus heen en weer naar Amsterdam.

Deelnemers zijn bang dat er een vicieuze cirkel ontstaat, waarin alleen oudere, welgestelde mensen nog in Laren kunnen wonen. Dit zal de sfeer en het karakter van het dorp volgens hen niet ten goede komen.

Betrokkenheid bij verenigingen

Laren heeft een sterk verenigingsleven. Wel geeft een deel van de deelnemers aan moeite te hebben voldoende vrijwilligers te vinden. Vooral drukke werkende inwoners tonen consumentengedrag in verenigingen. Door te weinig hulp wordt het lastiger de vereniging

draaiende te houden. Andere deelnemers gaven aan wel altijd voldoende vrijwillige inzet te hebben in hun organisaties.

Profileren als kunstdorp

Laren heeft een geschiedenis als kunstdorp. Hier heeft Laren een deel van haar aantrekkingskracht aan te danken. Deelnemers zien kansen om Larens identiteit als kunstenaarsdorp te versterken. Ondernemers en de gemeente kunnen hier actie op ondernemen. Bijvoorbeeld door het faciliteren van kunstenaars met expositieruimten in winkels, horeca of leegstaande panden of door lokale kunstenaars stands te geven bij evenementen als ART Laren.

Sport voor sociale binding

Laren is bekend als hockeydorp. Deelnemers zien kansen de sociale binding en gezondheid te versterken door middel van sport, met jongeren en ouderen als belangrijke doelgroep. Ze missen een stimulerend sportbeleid in de gemeente, gericht op deze doelstelling.

Begaanbaarheid voor minder mobiele mensen

De karakteristieke straatklinkers en het parkeerbeleid zijn nadelig voor minder mobiele mensen. De losliggende stoeptegel wordt door de vergrijzing van Laren een steeds groter probleem. Geparkeerde auto's blokkeren soms de doorgang op stoepen. Deelnemers pleiten voor aanpak van parkeeroverlast. Oplossingen lopen uiteen van het invoeren van betaald parkeren tot het bouwen van een ondergrondse parkeergarage. De bereikbaarheid van Laren is matig voor mensen zonder auto. Hier zijn oplossingen voor te verzinnen als deelauto's of de eerder genoemde nachtbus.

Bij welke thema's willen maatschappelijke organisaties een rol spelen en hoe ziet de samenwerking onderling en met de gemeente er uit?

Deelnemers hebben een aantal thema's genoemd waar ze zelf of als organisatie een rol in willen spelen (zie bijlage 1). Een aantal daarvan werden uitgelicht in de presentatie en discussie.

Visie op behoud van Laren

Deelnemers pleiten ervoor de goede uitgangspositie van Laren te koesteren. Het behoud van de uitstraling van Laren en het voorzieningenniveau is een belangrijke zorg. Het groenonderhoud, de veiligheid en hoe schoon het dorp is, is volgens hen cruciaal om een kwaliteitsdorp te blijven.

Kennisdeling modern verenigingsleven

"Een bloeiend verenigingsleven is een bloeiend Laren. Gemeente kan verenigingen faciliteren met geld en beleid, maar ook door hen wegwijs te maken in de regels en kennisdeling tussen verenigingen te stimuleren" - deelnemer.

De vrijwilliger van nu is niet dezelfde als die van vroeger. Druk bezet, van jong tot oud, vragen zij een andere benadering van het vrijwilligerswerk. Inmiddels zijn er veel instrumenten en publicaties over het vinden en binden van de nieuwe vrijwilliger verschenen. Een aantal deelnemers stellen dat de hedendaagse vrijwilliger zich niet graag bindt door bijvoorbeeld een jaar in een onderhoudscommissie te zitten. Als ze persoonlijk en projectmatig gevraagd worden een weekend te helpen een

clubhuis op te knappen is de bereidheid er wel. Ook is persoonlijke ontwikkeling belangrijk voor met name de jongere vrijwilligers. In een aantal Larense verenigingen is een nieuwe benadering van vrijwilligers met succes toegepast. Ze gaven aan graag hun kennis hierover te delen met andere verenigingsbesturen.

Verenigingen kunnen elkaar helpen met kennis over dezelfde vraagstukken, maar ook in het delen van gebouwen of in het werven van vrijwilligers. Van de gemeente verwachten deelnemers soms een steuntje in de rug door het organiseren van bijeenkomsten voor verenigingsbesturen of door het koppelen van actieve Larense vrijwilligers.

Zichtbaar worden voor bewoners met een hulpvraag

De bereikbaarheid, bekendheid en communicatie tussen WMO-loket, het wijkteam, huisarts, etc. moet verder versterkt worden. De toegang moet zichtbaar worden voor bewoners met hulpvraag. Dit organiseren de maatschappelijke organisaties graag onderling, met ondersteuning van de gemeente.

Communicatie gemeente en inwoners: ruimte voor initiatieven civil society

Door actieve lokale netwerken blijft de identiteit van Laren behouden, ook als de gemeente in de toekomst wellicht fuseert. Deelnemers zien het als taak van de gemeente om de lokale netwerken aan te jagen en te faciliteren. Ze waarderen de nabijheid van het bestuur in Laren.

Deelnemers zijn positief over bijeenkomsten om elkaar te spreken en een agenda voor Laren te maken. Ze willen graag vaker betrokken worden door de gemeente, maar dan met een minder vrijblijvend karakter. Bijvoorbeeld door bijeenkomsten met vertegenwoordigers uit de

samenleving en wethouders waar direct bindende besluiten genomen kunnen worden. De deelnemers worden graag betrokken bij het vormen van beleid. Als beleidsonderwerpen zijn genoemd jeugd, armoedebeleid, participatie en sport.

De informatievoorziening vanuit de gemeente op bijvoorbeeld het gebied van veiligheid wordt becomplimenteerd.

Deelnemers rekenen op bereidwilligheid bij de gemeente voor realisatie van initiatieven uit de samenleving. Voor een actieve *civil society* is een platform nodig waar organisaties elkaar kunnen vinden en informatie uitgewisseld kan worden.

Betrekken van statushouders en asielzoekers

Een deel van de nieuwe inwoners van Laren zijn vluchtelingen. Maatschappelijke organisaties willen in hun activiteiten samenwerken met vluchtelingen en statushouders. De sterke gemeenschap in Laren moet bij uitstek in staat zijn nieuwe inwoners te betrekken, zodat de integratie soepel verloopt.



Bijlage: uitwerking stickers bijeenkomst

Wat is de kracht van Laren?

- Mooi dorp
- Sterke gemeenschap
- Poten in de klei
- Men is trots op het dorp
- Goed fundament
- Hoog voorzieningenniveau
- WMO loket in Laren
- Alle rangen en standen vloeien natuurlijk in elkaar
- Centraal gelegen, goede bereikbaarheid
- Veel diversiteit, sterk dorpshuis (Brinkhuis)
- Hoge heggen
- Authentieke architectuur
- Sfeer
- Natuur
- Ruim aanbod verenigingen
- Klein en dorps
- Veel kapitaal aanwezig
- Kwaliteit staat hoog in het vaandel
- Veel voorzieningen: horeca, cultuur, sport, onderwijs
- Inzet van inwoners voor vrijwilligerswerk met kwaliteit
- Korte lijnen met bestuurders en ambtenaren
- Authentiek gemêleerd gezelschap
- Kunst
- Samen in veelzijdigheid

- Laren is een groen, authentiek dorp, waar mensen verbonden worden door cultuur, kunst en sport.
- Laren is een veilige leefomgeving
- Laren heeft aantrekkingskracht door aanbod van cultuur, winkels, horeca, topsport en BN-ers

Welke elementen hieruit kunnen versterkt worden en hoe?

- De bereikbaarheid zonder auto. Bijvoorbeeld nachtbus voor jongeren en beter openbaar vervoer
- Voorzieningenniveau is duur, bereikbaar maken voor alle lagen van de bevolking
- Het centrum is mooi, ook aandacht voor buitengebieden
- Communicatie met civil society: bruggetjes maken
- Visie op behoud van Laren
- Communicatie tussen gemeente en inwoners. Door bereidwilligheid realisatie initiatieven, betrokkenheid bij veiligheid
- Samenwerking en overleg actieve organisaties in Laren. Verbinding en kennisdeling.
- Zichtbaarheid
- De gemeente heeft een rol de cohesie en samenwerking te bevorderen tussen organisaties, voor het slechten van drempels
- Maak beleid voor de jeugd in samenwerking met de organisaties
- Promoten van mogelijkheden voor de minst draagkrachtigen
- Visie ontwikkelen op gezondheid jeugd d.m.v. sport en cultuur
- Profileren als kunstdorp en de kunstenaar faciliteren
- Kritisch proberen te sturen op de sociale opbouw in het dorp
- Meer inkomsten genereren door invoeren betaald parkeren

Wat zijn kansen voor Laren?

- Ondergrondse parkeergarage

- Stimuleren van ouderen
- Cursussen creativiteit en sociale interactie
- Stimuleren van meer bewegen voor ouderen en kinderen
- Er mist sportbeleid in de gemeente
- Sport als ontmoetingsplek voor jongeren en binding in dorp
- Kennis delen tussen verenigingen

Wat zijn uitdagingen?

- Begaanbaarheid voor minder mobiele mensen
- Voorkomen van leegstand
- Bevorderen van de infrastructuur
- Sociale uitsluiting voorkomen
- Dat mensen zelfstandig kunnen blijven wonen
- Participatie en activering
- Betaalbare (sociale) huurwoningen
- Beperkte inzet van vrijwilligers
- Huisvesten van statushouders en doorstroming op woningmarkt
- Begeleiden van inwoners met schulden

Welke maatschappelijke thema's spelen voor je eigen organisatie?

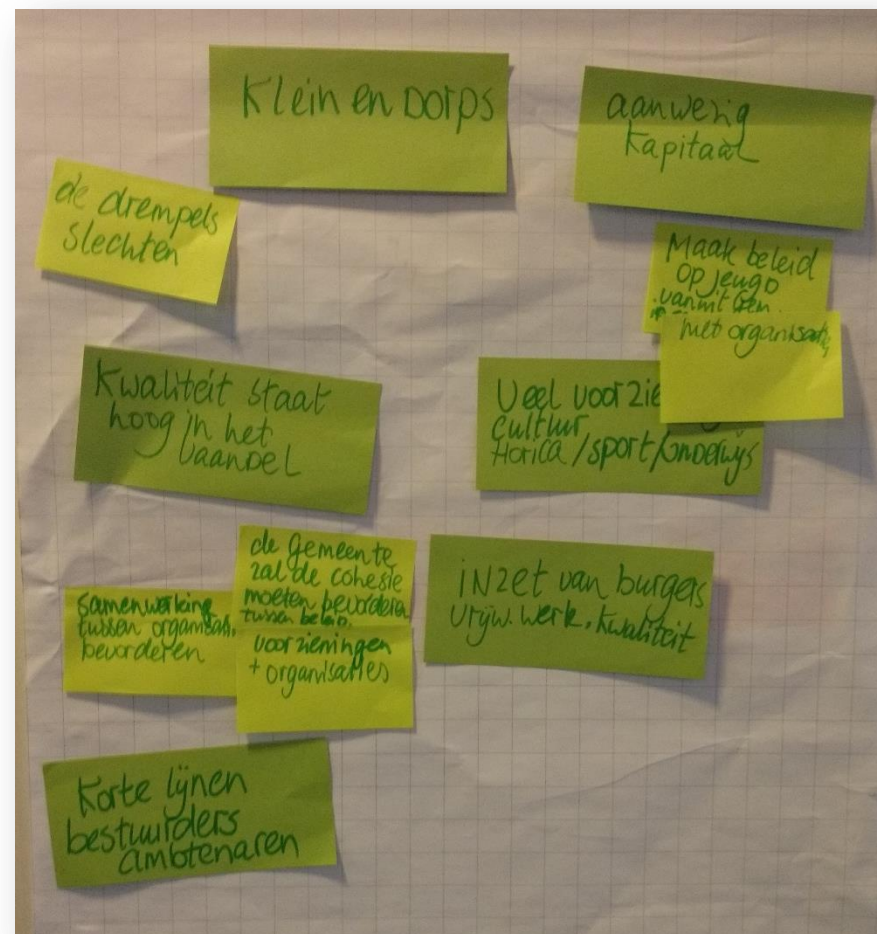
- Gebrek aan normen en waarden in samenleving
- Verborgene armoede
- Eenzaamheid
- Participatie in de maatschappij
- Individualisering van zorg

Bij de aanpak van welke thema's wil je een rol spelen? Wat verwacht je van de gemeente? Beschrijf hoe de samenwerking tussen organisaties en gemeente eruitziet.

- Avonden als deze, maar minder vrijblijvend. Bindende afspraken maken met wethouders

- Samenwerking college de Brink en jongerenwerk + senioren met hulp van ICT
- Platform voor uitwisseling informatie
- Autovrij centrum
- Geluidsisolatie A1 en A27
- Gevarieerder winkelaanbod; lege winkelpanden vullen
- Faciliteren van mantelzorgers en vrijwilligers
- Meer kennisdeling organisaties onderling. Gemeente hierbij betrekken
- Samenwerking maatschappelijke organisaties op gebied van armoedebestrijding en participatie
- Vereniging voor vrijwilligers en mantelzorgers, van aanwezige expertise gebruik maken
- Voldoende aanbod woningen voor alle bevolkingsgroepen. Voorkomen van te vergaande vergrijzing
- Locaties optimaal laten gebruiken door meerdere instanties.
- Maatschappelijke organisaties moeten nauwer samenwerken met asielzoekers en statushouders.
- Een bloeiend verenigingsleven is een bloeiend Laren. Gemeente kan verenigingen faciliteren met geld en beleid, maar ook door hen wegwijs te maken in de regels en kennisdeling tussen verenigingen te stimuleren.
- Financieel en sociaal zwakkeren mogelijk maken te blijven participeren in Laren
- 1 gemeentebestuur voor efficiëntere uitvoering van taken. Gezamenlijke visie op de lange termijn van Laren in samenleving. Larense organisaties in stelling brengen voor ontwikkeling Laren als de gemeente fuseert met drie andere gemeenten.
- Schaalvergroting van gemeente biedt kansen voor sport, cultuur en wonen. Lokale netwerken behouden de eigen identiteit

- Ondersteun kunstenaars: biedt ruimte en platform voor kunstenaars, stimuleer samenwerking kunstenaars en (horeca)-ondernemers, geef lokale kunstenaars stands bij evenementen als ART Laren. Zo groeit de identiteit van kunstenaarsdorp.
- Bereikbaarheid, bekendheid en communicatie tussen WMO-loket, het wijkteam, huisarts, etc. Zichtbaar worden voor bewoners met hulpvraag.
- Nieuwbouw voor mobiliteit op de woningmarkt



Bijlage 3: verslag bijeenkomst economie, onderwijs en arbeidsmarkt



Dialogo Laren

Verslag bijeenkomst
Economie, Onderwijs en
Arbeidsmarkt
5 juli 2016

Laren vanuit samenlevingsperspectief

De interactie tussen gemeente en samenleving verandert. De gemeente heeft meer taken dan voorheen en wil deze oppakken met inwoners en organisaties van Laren. Ook wil de gemeente meer ruimte geven voor initiatieven vanuit de samenleving. Om dit goed te organiseren is het belangrijk elkaars perspectieven te kennen en acties af te stemmen. Daarom experimenteert de gemeente komende maanden met een aantal vormen voor dialoog tussen gemeente en samenleving. Onderdeel van het project zijn een inwonerenquête, een inwonertop en bijeenkomsten met maatschappelijk organisaties en ondernemers. De uitkomsten hiervan resulteren in een rapport *Laren vanuit samenlevingsperspectief*. Op 5 juli 2016 vond een bijeenkomst "Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt" plaats. Er waren 16 (vertegenwoordigers van) Larense ondernemers aanwezig. Dit verslag geeft de rode lijnen van het gesprek weer. In de bijlage zijn de stickers die de deelnemers hebben beschreven letterlijk weergegeven.



De kracht van Laren

Trots op Laren

De deelnemers zijn zeer positief over Laren. Laren staat voor kwaliteit en dat maakt het voor deelnemers een prettige plek te wonen en/of te ondernemen. Kwaliteit staat zowel hoog in het vaandel voor inwoners, die Laren uitstraling geven met goed verzorgde en mooie huizen als in de publieke ruimte. Het sfeervolle centrum, het vele groen, schone straten en de goede voorzieningen als het Singer, de winkels, horeca en hockeyclub worden gewaardeerd en dragen bij aan het imago van kwaliteit.

De kernkwaliteiten van Ondernemend Laren

Eind 2015 hebben ondernemers een Ondernemersstijlgids uitgebracht waarin ze de kernwaarden van Laren hebben benoemd. Deze werden tijdens de bijeenkomst van 5 juli aangehaald. De kernwaarden van toekomstig ondernemend Laren geven Laren aantrekkingskracht voor bezoekers:

- Verleidend

De unieke sfeer in Laren en de hoge kwaliteit aan voorzieningen moeten bezoekers naar Laren verleiden te komen.

"Het flanerend en stijlvol geklede publiek van Laren is een lust voor het oog. Tegen het decor van de schone kunsten -waar het oorspronkelijke dorp bekend om staat- biedt Laren telkens weer een bijzondere ontmoetingsplek voor haar bezoekers". (Ondernemersstijlgids Laren)

- Mondain

Bezoekers komen naar Laren voor de mondaine sfeer die je in weinig andere Nederlandse dorpen vindt. Winkelen in Laren is als winkelen in een P.C. Hooftstraat met bomen.

"Laren is het dorp van mode en zwier maar ook van luxe merken en stijlvol design. In Laren vind je een royaal en bijzonder winkelaanbod met internationale allure, zowel fysiek als virtueel. In Laren voelt de bezoeker zich als een ster in de spotlights. Er worden het hele jaar door evenementen van klasse georganiseerd voor jong en oud." (Ondernemersstijlgids Laren)

- Erfverantwoordelijk

De geschiedenis als kunstdorp en het historische centrum geeft het aantrekkingskracht voor bezoekers.

"Ondernemend Laren is zuinig op het erfgoed van Laren; het karakter, de historische gebouwen, het Singer museum, de nostalgie van de Brink en de lokale ambachtelijke producten. Zelfs het typische 'Mauve blauw' op de diverse panden verraadt nog steeds de artistieke wortels van de Larenaars." (Ondernemersstijlgids Laren)

- Gastvrij

Tot slot is een kernkwaliteit van ondernemers dat ze bezoekers onderdeel willen laten zijn van de Laren experience:

"Larense ondernemers begrijpen dat mensen graag hun geld spenderen op plekken waar zij het naar hun zin hebben. Er wordt dan ook voortdurend hard gewerkt om het 'joie de vivre' gevoel van Laren over te brengen aan de klant." (Ondernemersstijlgids Laren)

Ligging en imago

De gunstige ligging, centraal in de Randstad en vlakbij de A1 en A27 maakt Laren een gunstige plek om te wonen en ondernemen. Door te ondernemen in Laren profiteer je als ondernemer van het positieve imago van Laren.

Een gemeenschap met potentie

Laren heeft een goede basis in voorzieningen en aantrekkingskracht als kunstdorp en "hoofdstad van 't Gooi". Daarbij is Laren een echt dorp waar de mensen elkaar kennen en de communicatielijnen kort zijn. De deelnemers zien een gemeenschap met potentie. De ondernemingskracht, het kapitaal en zelfredzaamheid van de inwoners is relatief groot. Deelnemers hopen dat Larense inwoners de ruimte krijgen en zin hebben maatschappelijke) initiatieven met dezelfde ondernemingszin te ontplooien.

Welke elementen uit de kracht van Laren kunnen worden versterkt?

De deelnemers zien een aantal kansen om de kracht van Laren te versterken:

Betrokkenheid gemeente en ondernemers versterken met digitale communicatievormen

De lijnen zijn kort in Laren en een aantal deelnemers geeft aan het prettig te vinden dat ze de wethouders met vragen gewoon rechtstreeks op kunnen bellen. Dit hangt wel af van personen. Voor nieuwe inwoners en ondernemers is het soms wat lastiger de weg te vinden.

Digitale communicatiemiddelen bieden de mogelijkheid inwoners en ondernemers laagdrempelig te betrekken. Tinder-achtige apps (swipen voor leuk / niet leuk) kunnen gebruikt worden om gemeentelijke vraagstukken aan inwoners voor te leggen ter advies.

Bewaren authenticiteit

Deelnemers ervaren soms een tegenstelling tussen Laarders en Larinezen, waarbij de Laarders zich zorgen maken dat het dorp te veel veranderd door invloeden en geld van nieuwe inwoners (de Larinezen) en bezoekers. Het historische karakter en het groen van Laren is de basis van kracht van Laren. Bij bestemmingsplannen en acties van gemeente en organisaties moet het bewaren van die authenticiteit altijd een voorwaarde zijn. Nieuwbouw en herbouw dient ook kritisch beoordeeld te worden of het past binnen de uitstraling van het dorp.

Parkeren

De parkeerdruk en irritaties daaromheen is te hoog in Laren. Hier moeten slimme oplossingen voor bedacht worden, zonder betaald parkeren in te voeren. Denk aan straatmarkeringen of grotere parkeerplaatsen net buiten het centrum. Deelnemers stippen in het bijzonder de parkeerdruk rond Talpa, tijdens evenementen en op het Kermisterrein aan.

Bij welke thema's willen maatschappelijke organisaties een rol spelen en hoe ziet de samenwerking onderling en met de gemeente er uit?

Deelnemers hebben een aantal thema's genoemd waar ze zelf of als organisatie een rol in willen spelen (zie bijlage 1). Een aantal daarvan werden uitgelicht in de presentatie en discussie:

Profileren Laren

De deelnemers zijn het erover eens dat Laren veel te bieden heeft. De afgelopen jaren is het merk "Bijzonder Laren" ontwikkeld om dit te promoten, maar de promotie van Laren door dit merk is wat gestokt. De deelnemers zien dit graag een nieuwe impuls krijgen, want het voorzieningenniveau en succes van ondernemingen is deels afhankelijk van de aantrekkingskracht van Laren op mensen.

Voorkomen eenzaamheid ouderen

Laren is de meest vergrijzende gemeente van Nederland. Dit betekent dat een steeds groter deel van de bevolking gepensioneerd is. Gepensioneerden hebben relatief meer tijd en behoefte om actief te zijn in de gemeenschap. Dat biedt kansen voor Laren. Anderzijds zal op den duur ook de zorgbehoefte toenemen. Deze zorg kan niet alleen door professionals worden geboden. Deelnemers willen voorkomen dat eenzaamheid een probleem wordt in Laren. Juist de Larense gemeenschap kan naar elkaar omzien. Ideeën voor initiatieven als het opzetten van een onderling bezoeksysteem zijn uitgewisseld.

Beschikbaarheid van flexibele ruimten

Zowel ZZP-ers als mensen in dienst van een organisatie vinden het prettig zo nu en dan op een andere plek te werken en andere mensen tegen te komen. Goede ideeën ontstaan soms door toevallige ontmoetingen. De beschikbaarheid van voldoende flexwerkplekken in Laren past bij het moderne werken en bevordert de gemeenschapszin. Deelnemers noemden twee manieren om het aantal flexplekken uit te breiden. Ten eerste in leegstaande panden. Ten tweede door als organisaties onderling flexplekken open te stellen voor collega's uit andere Larense organisaties.

Korte lijnen gemeente en ondernemers

De deelnemers waarderen het dat het bestuur van Laren de inbreng van hun belangrijk vindt en blijft graag betrokken bij de ontwikkeling van Laren.



Bijlage: uitwerking stickers

Wat is de kracht van Laren?

- Relatief veel ondernemers
- Centrale ligging
- Natuur
- Kunst
- P.C. Hooftstraat met bomen
- Voorzieningen
- BN'ers
- Gezellig centrum
- Laren ziet er fantastisch uit
- Eigen identiteit en cultuur
- Overzichtelijke gemeenschap
- Ons kent ons
- Hoog voorzieningenniveau
- Biezem
- Singer
- Brinkhuis
- Sport → hockey
- Kledingaanbod
- Gunstig gelegen aan A1 en A27
- Hoofdstad van 't Gooi
- Shopping
- Molen
- Basiliek
- Engweg
- Veilig
- Singer

- Kermis
- Publiekstrekkers
- Kunstdorp
- Horeca
- Scholen
- Schoon
- Vriendelijk

Welke elementen hieruit kunnen versterkt worden en hoe?

- Natuur
- P.C. Hooftstraat met bomen
- Gezellig centrum
- Hoog voorzieningenniveau
- Zichtbaarheid van het merk "Laren". Gemeenten en ondernemers uitdragen
- Het merk "Bijzonder Laren"
- Authenticiteit
- Brink Centrum
- Parkeren in omgeving Talpa
- Versterken begrip en betrokkenheid tussen gemeente en ondernemers
- Bewaren van authenticiteit in bestemmingsplannen
- Vernieuwbouw in originele staat
- T.o.. Brinkhuis beter benutten
- Niet betaald parkeren, maar ander beleid. Effectiever gebruik door oa straatmarkering

Welke maatschappelijke thema's spelen voor je eigen organisatie?

- Vergrijzing

- Veiligheid
- Digitalisering

Bij de aanpak van welke thema's wil je een rol spelen? Wat verwacht je van de gemeente? Beschrijf hoe de samenwerking tussen organisaties en gemeente eruitziet.

- Bijzonder Laren
- Samenwerking BEL
- Digitale communicatie
- Preventie
- Beschikbaarheid van betaalbare flexibele ruimten: delen van elkaars kantoorruimte, betaalbare zaaltjes voor cursussen en flexruimte in tijdelijk leegstaande gebouwen
- Ouderenbeleid voor kwetsbare eenzame ouderen
- Meer parkeerplaatsen; betere doorstroming verkeer
- Hoe inrichten van evenementen en verkeer?
- Betrokkenheid gemeente dat ze hier vanavond zijn
- Wethouders en raadsleden persoonlijk benaderbaar
- Laren Klassiek Mattheus
- Kiwanis
- Rotary
- Verzorging ouderen
- Sport

Bijlage 4: uitwerking ideeën L100

Omschrijving activiteit
Onze jongeren zijn onze toekomst
Wat moet er gebeuren?
• Jongeren in ons dorp houden (betaalbare huisvesting) • Ontmoetingsplek voor meerdere generaties (binnen <u>en</u> buiten) • Jongerenparticipatie in een L100 voor jongeren (12 tot 35 jaar) • "Kroeg" uitgaansgelegenheid voor jongeren • Interactie met jongeren zoeken uit het dorp
Wat levert het op voor Laren?
• Behoud de voorzieningen en dit is de toekomst voor Laren • Verbinding tussen oud en jong, saamhorigheid. Generatie staat naast elkaar • Minder overlast van jongeren

Wie is/zijn daar voor nodig?
Participatie en dialoog vanuit samenleving. In gesprek met jongeren → L100. In gesprek met jongerenorganisatie. Daarnaast de gemeente. Eigenaar benoemen van "voorziening" in buurt
Wat draag je zelf bij?
• Meedenken en deelnemen aan project • Toekomst: vrijwilligerswerk • Organisatie L100 voor jongeren. Dan punten uitwerken in projectgroep.
Wie is/zijn aanspreekpunt?
Projectgroep samenstellen van Dynamic Arts i.s.m. Versa, scouting, scholen en gemeente.

Omschrijving activiteit
Veilig bewegen door Laren
Wat moet er gebeuren?
• Beperken snelheid door handhaving • Meer flitspalen • Vrachtwagens weren door overslagplek buiten Laren, dan met kleinere elektrische auto's bevoorraden • Stoepen verbreden en recht maken • Burgers heggen beter laten bijhouden. Aanschrijven te brede heggen. Stoepen vrij. • Betere verkeerscirculatie • Bijv. meer slingers in wegen woonwijken. Plaatsen bloembakken op straat.
Wat levert het op voor Laren?
• Verkeersveiligheid • Rust • Minder lawaai • Betere mobiliteit voor ouderen, minder validen en kinderwagens • Betere doorstroom • Milieu

Wie is/zijn daar voor nodig?
Gemeente, toezichthouders en burgers zelf
Wat draag je zelf bij?
• Inzet vrijwilligers bij onderhoud • Buren helpen die tuin zelf niet kunnen bijhouden • Zelf eigen straat bijhouden
Wie is/zijn aanspreekpunt?
Mevrouw Sanders-Scheppers Petra Jellema

Omschrijving activiteit
Laren verkeersveilig voor iedereen
Wat moet er gebeuren?
• Fiets- en wandelpaden verbeteren • Vrachtvervoer: laden en lossen tot 11 uur • Duidelijkheid over overtredingen • Visie ontwikkelen op verkeersveiligheid • Handhaving op gedrag in het verkeer • Informatie via buurtverenigingen / smartphone
Wat levert het op voor Laren?
• Meer veiligheid, rust, duidelijk • Laarders blijven boodschappen in Laren doen op de fiets

Wie is/zijn daar voor nodig?
Laarders, gemeente, instellingen, scholen, ondernemers, Provincie, deskundigen en uitvoerders.
Wat draag je zelf bij?
• Misstanden melden • Actie ondernemen • Meedenken met oplossingen • Goed voorbeeld doet goed volgen
Wie is/zijn aanspreekpunt?
Jan de Jong en Henk Wikkerman

Omschrijving activiteit
Leven in Laren is een (dorps)feest!
Wat moet er gebeuren?
• Evenementenbeleid herschrijven • Minder bovenregionale evenementen – houd het lokaal en bijzonder • Geschiedenis van het dorp Laren koppelen aan evenementen • Doelgroepgericht: op kinderen / ouderen • Openbaar toegankelijk
Wat levert het op voor Laren?
• Versterking van het dorpse karakter, i.p.v. afbreuk • Educatie voor kinderen en volwassenen • Presentatie van lokale verenigingen • Meer betrokkenheid bij het dorp

Wie is/zijn daar voor nodig?
Oranjevereniging / dorpsfeestvereniging oprichten
Wat draag je zelf bij?
• Zelf lid worden van die verenigingen • Inspreken / invloed uitoefenen op de raad
Wie is/zijn aanspreekpunt?
• Jeroen ten Kroode • Varda Hartman

Omschrijving activiteit
Groen
Wat moet er gebeuren?
• Kleurrijker • Overhangend groen • Fietspaden onkruidvrij • Betere controle en organisatie vanuit gemeente • Aandacht besteden aan bomenkap • Naleven herplantplicht
Wat levert het op voor Laren?
• Leefbaarheid van Laren • Dorpskarakter blijft behouden • Betere gezondheid

Wie is/zijn daar voor nodig?
• De gemeente (handhaving) • BPV
Wat draag je zelf bij?
• Kenbaar maken • Inwoners stimuleren
Wie is/zijn aanspreekpunt?
De gemeente

Omschrijving activiteit
Samenwerking burgers en overheid
Wat moet er gebeuren?
• Meer transparantie / betere en snellere communicatie. • Meer communicatie via Larens journaal • Zorgen voor meer betrokkenheid • Nieuwe inwoners informeren over lopende zaken, zoals maatregelen wateroverlast • Contact met alle verenigingen • Kinderen bewust maken van democratie in het dorp
Wat levert het op voor Laren?
• Betere betrokkenheid • Minder klachten en agressie • Meer tevredenheid • Meer verantwoordelijkheid van burgers over een aantal zaken

Wie is/zijn daar voor nodig?
• Extra pagina in Larens journaal • Duidelijke toelichting waarom dingen zijn afgewezen of goedgekeurd
Wat draag je zelf bij?
Ideeën aandragen Melden van zaken
Wie is/zijn aanspreekpunt?
-

Omschrijving activiteit
Wateroverlast
Wat moet er gebeuren?
• Waar liggen drempels / putjes. • Nieuwe huizen hoger leggen • Bekkens voor wateropvang • Oude Biezen / Brink / Goyersgracht • Grote rioolbuis • Bomen die veel water opnemen • Grote regentonnen • Meer cijfers • Opnemen bij bouwvergunning
Wat levert het op voor Laren?
• Droge voeten • Lagere verzekering

Wie is/zijn daar voor nodig?
• Gemeente • Bewustwording bij burgers • Riool vaker schoonhouden en doorspoelen • Aannemers inventariseren
Wat draag je zelf bij?
Regentonnen, die de gemeente beschikbaar moet stellen
Wie is/zijn aanspreekpunt?
-

Omschrijving activiteit
Wijkgerichte aanpak rond thema's: op basis van buurt preventie verenigingen → buurtvereniging
Wat moet er gebeuren?
Kenbaar maken van buurt (preventie) vereniging aan wijkbewoners Voorlichting door bestaande buurtverenigingen aan nieuwe wijken
Wat levert het op voor Laren?
• Sociale cohesie van de buurt vergroot • Men voelt zich verantwoordelijker voor omgeving • Buurtstandpunt duidelijker naar gemeente toe maken • Bewoners voelen zich serieus genomen • Oplossingen sneller bereikt

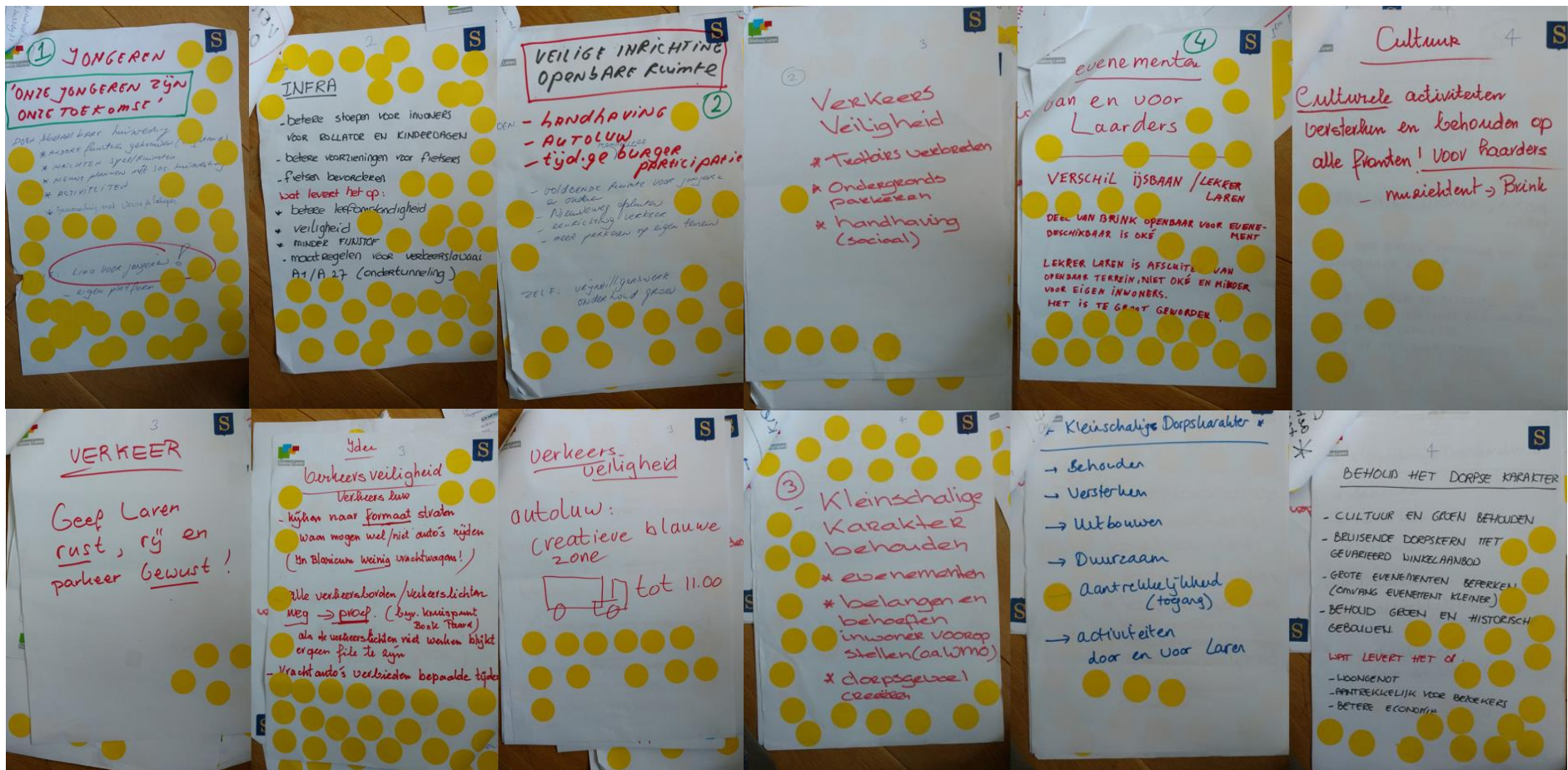
Wie is/zijn daar voor nodig?
• Aanspreekpunt bij gemeente voor buurtvereniging • Binnen de vereniging een coördinator • Bewoners organiseren op het belang van een buurtvereniging • Gemeente kan faciliteiten aanbieden als ruimten om te vergaderen
Wat draag je zelf bij?
Zelforganisatie / inzet van de buurt / wijk
Wie is/zijn aanspreekpunt?
Bestuur buurtvereniging Aanspreekpunt gemeente

Omschrijving activiteit
Behoud zelfstandigheid
Wat moet er gebeuren?
• Lobby bij provincie dat we zelfstandig willen blijven. • Karakter van Laren kan het beste behouden blijven door zelf de regie te houden • Beperken invloed projectontwikkelaars • Fusie met Huizen is niet gewenst. Desnoods fusie met Blaricum en Eemnes
Wat levert het op voor Laren?
• Kleinere overhead • Eigen regie • Directe aansturing ambtenaren

Wie is/zijn daar voor nodig?
Blaricum en Eemnes voor mogelijke fusie Politieke partijen
Wat draag je zelf bij?
Belangenbehartiging
Wie is/zijn aanspreekpunt?
-

Omschrijving activiteit
Meer verbinding tussen Laarders
Wat moet er gebeuren?
• Een app gebaseerd op "next door" • Mensen aanspreken op en initiatief nemen • Platform toegankelijk voor iedereen • Vraag en aanbod bij elkaar brengen
Wat levert het op voor Laren?
• Meer saamhorigheid en sociale cohesie • Verdraagzaamheid • Betrokkenheid • Buurtzorg, elkaar helpen • Vereenzaming tegengaan

Wie is/zijn daar voor nodig?
• Oproep in Larens Journaal • Nieuwe mensen die actief willen worden
Wat draag je zelf bij?
Dit opzetten voor de eigen buurt
Wie is/zijn aanspreekpunt?
Mark Paul Wilbrink Thera Strietman



4

Aantrekkelyke
* activiteiten vry
toeganklik.
Dus minder commercieel.
(Commercieel) lobby beperken

vb. Lekker Laren
vb. Gjsbaan
vb. Mariëtkramen -
gericht op welk
publiek

4

KLEINSCHALIGHEID

Evenementen *) niet
voor de commercie,
maar voor ontmoeting
door mensen

*) ook:
voorzieningen

**WEL KUNST
GEEN KITSCH**
(in de moderne kunst)

- * anders (dan) (andere) (verschillen)
- * stellen karakteristiek af
- * elenaten
- * ook verschillen
- * ook niet te maken
- * andere (kijken) (blijven)

Zeif:

- twee richtingsverkeer (alleen eenzijdig)
- niet enkel wachten, constructief meedelen
- gericht interneren door gemeente, niet alleen door bereid (voor iaren/jouma) ^{aanpak van politie}
- betere bereikbaarheid
- ~~aanpak~~ transparantie over genomen besluiten
- veel burgers eisen ^{waarom} besloten is genomen ^{bevestigd}

 **WATER AFJGER** 

PROJECT:
BETTER WATER AFJGER
CENTRUM.

CUDE BIEZEM BEIKE - ROOZEBO
kerstella.

idealen: - opnieuw graven? (omdat
- grote visie/visie aanpak

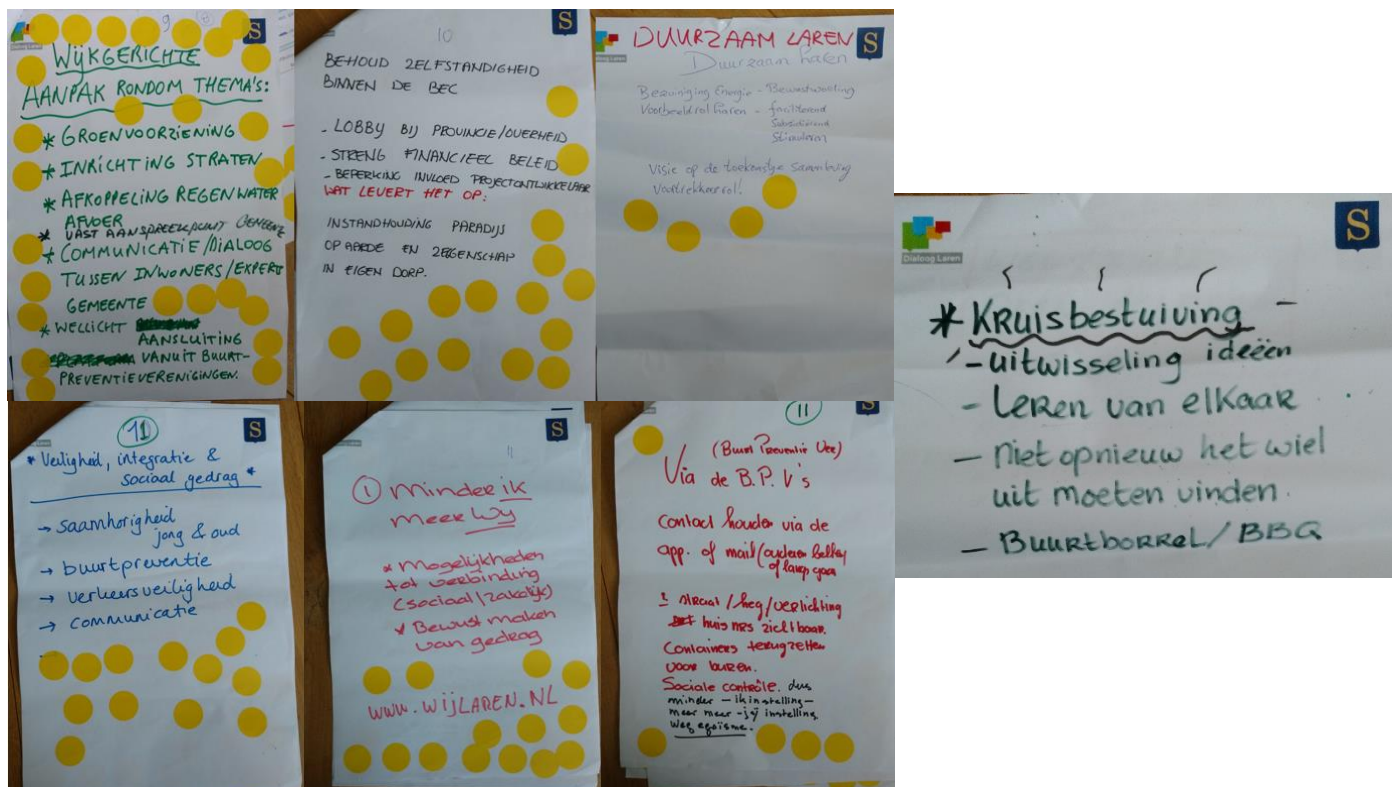
Primaire taak van gemeente om in
burger deze visie te geven!

campak leegland
Aankomst

Vrij van waarden:
Waar zijn wij van
moed? } de
moest? } rivier
roeco? } combi
aankomst // positie

Jonas
kwartier van plant
aan Huren
-lijke een van succes
gemeente:

This image shows a blank page from a document. On the far left, there is a narrow vertical strip of aged, yellowish-tan paper, which appears to be part of a book's binding or a separate sheet. The rest of the page is white and contains no text or other markings.



Colofon

Dit rapport is tot stand gekomen in samenwerking tussen de gemeente Laren en BMC Advies.

September 2016